

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Háromszáz lengyel demokrata

A világ közvéleménye megdöbbenően figyeli azt a harcot, amelyet a nyugati demokrácia kormányai folytatnak a fasiszta államok erőszakosságával szemben. S míg a benemavatózási bizottságokban és a külügyi hivatalokban népek állanak népekkel szemben, addig egyes nemzetek körében egymáshoz is folyik a reakció harca a demokráciával. Mint minden küzdelem, ez is változó szerencsével folyik. Vannak országok, ahol az emberiség eszméje porban hever, teljesen elalélt, mint Hitler birodalmában. Viszont a franciák között a reakció csendes és a legutóbbi községi választások bizonyították, hogy a francia nép hosszú időre eljegyezte magát a demokrácia eszméjével.

Vannak olyan államai Európának, ahol fél-demokratikus és majdnem egészen diktatorikus állapotok uralkodnak és ez meglátászik az egész állam vonalvezetésén, kül- és belpolitikáján is. Legeklátásabb példa erre Lengyelország. Van parlamentje, de mégis diktatorikus megnyilatkozások is észlelhetők. Ha pedig a szellemet nézzük, akkor megállapíthatjuk, hogy az ország közhangulata inkább reakciós, mint liberális. Mintha a cári idők kísértetnének, amikor a zsidó-rayonok voltak, amelyeket nem tudott áttörni sem a XX. század szabad levegője, sem pedig az emberi érzéseket hirdető kadett-párt, amely a régi cári dumának volt egyetlen olyan összefogása, amelyet nem a „fekete-százak” irányítottak. Ennek a régi rendszernek áldozatai részben a jelenlegi lengyelországi területeken élő zsidó milliók. A hatalmas, két világrészre kiterjedő cári birodalom ide zsúfolta össze a zsidókat, a mostani területére a lengyel önálló államiaságnak, amiről a lengyelek sem tehetnek, hiszen nem volt akkor szavuk, de viszont a zsidók sem, akik egy hatalmas egységben játszották a szerencsétlen egerek szerepét.

Vágatási tilalom, gettopadok, gazdasági bojkott és minden vonalon való teraszzerű elnyomás, ennek a régi cári világnak levegőjét hozzák vissza. Aminthogy a bresztlitovszky-i, kielcei pogromok is kísértetek, amelyek — sajnos — husba-vérbe vágnak és keserves életet jelentenek a lengyel zsidóságnak.

Ha ebben a feszült légkörben mégis tudunk egy kicsi reménysugárról beszélni, akkor azt a mozgalmat vehetjük annak, amelynek élén Michalovits professzor áll, aki 300 tanárral, vezető intellektuelekkel együtt megalapította az új demokrata pártot, amely tiltakozik az ellen, ami most a zsidók körül és a zsidók ellen történik. Imponáló és örvendétes, hogy a kelet-európai zsidóságnak eme sötét éjszakájában, a reakció tobzódása közepette, akad legalább háromszáz olyan ember a nagy lengyel nemzet körében, akik elfeledik az új „fekete százak” zsidófaló intézkedéseit és intézményesített tevékenységét és bár tudják, hogy hálátlan szerepre vállalkoznak, mégis hangosan kiállnak a demokrácia mellett. Még akkor is és annak ellenére is hangoztatják, hogy „bolsevikiek”-nek titulál-

ják őket azok, akik viszont kétségtelenül német pórázon vezettetnek.

A mi szerény óhajunk az volna, hogyha már az egyes országok határain belül is üldözik egymást a reakció és haladás eszméit hirdető, akkor épüljön ki mielőbb ez a front teljes szélességében Lengyelországban, amelyet már meg is kezdték a demokratikus

eszméket hirdető háromszázak és álljanak ki a gátra a romániai demokrácia bajvivői legalább olyan bátran, ahogy a goga-cuzista reakciók kiállnak és álljanak ki, tömörüljenek össze mindenütt azok, akik nem nézik lankadtan és reményvesztetten a reakció tobozásait.

A lengyel professzor akciója egy kis reménysugár, amelyet talán követ még az európai demokrácia hajnalhasadása, a keleti országokban is. Mi legalább ebben kell bizzunk és hittel reménykedjünk!

Uruguay köztársasági elnöke mondja:

Második hazája legyen Uruguay a világ zsidóságának

Montevideo. — Uruguay fővárosának, Montevideónak zsidósága nagyszabású ünnepséget rendezett dr. Gabriel Terr köztársasági elnök tiszteletére, amelyen több ezer zsidó és nem-zsidó jelent meg. A délamerikai állam zsidósága mélyeséges haláljának és tiszteletének kifejezése céljából rendezte meg ezt a manifesztációt, mert dr. Terr államelnök mindig megértő jóindulatot tanusított a zsidóság iránt. Az ünnepségen megjelent maga a köztársasági elnök is és meghatóttan fogadta a zsidóság vezetőinek hódolatát, majd így fejezte be beszédét: „Őszintén óhajtom, hogy

Uruguay második Palesztinája legyen a világ zsidóságának”

Az elnök után dr. Bado belügyminiszter emelkedett szólásra és a következőket mondotta: A mi köztársaságunk zászlaja alatt minden faj és eszme fiait megtalálhatják helyüket. Legyen a mi országunk minden tisztaságú és építő akaratu embernek az „Igéret földje” és a beteljesülés országa.

Az elnök és belügyminiszter emelkedett szellemű beszédét az ünnepi gyűlés nagy lelkesedéssel fogadta.

Schuschnigg kancellár nyilatkozott:

Nem tűrünk faji üldöztetést az országban

Bécs. — Az osztrák kancellár nyilatkozatot adott a külföldi sajtónak, amelyben főként a zsidókérdéssel foglalkozott. Schuschnigg kancellár kijelentette, hogy nem tűr semmilyen faji üldöztetést az országban. Bécsben ugyan sok a zsidó — mondotta a miniszterelnök, — de különbséget kell tenni azon zsidók között, akik már generációk óta élnek az országban, jó hazafiak, csupán válásukban tartoznak más közösséghez — és az

ujjonnan bevándorolt zsidók között, akik nemi gyökereztek nemzetünk talajába. Ezen utóbbiak helyzete problematikus.

Az osztrák zsidó sajtó részletesen kommentálja a miniszterelnök kijelentését és megállapítja, hogy a világháború után bevándorolt zsidók is szabályosan jöttek az országba és törvényes állampolgárságot nyertek. A kancellár megkülönböztetése a régi és új zsidók között teljesen indokolatlan.

Ha a rend helyreáll Palesztinában, elindul az új bizottság

London. — Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter az alsóház új ülészakának megnyitói ülésén kijelentette, hogy az utóbbi hetek palesztinai eseményei nem akadályozzák meg a kormányt, hogy az új bizottságot el ne küldje Palesztinába, a felosztási tervvel kapcsolatosan. A Népszövetség felhatalmazta Angliát, hogy a végleges felosztási terv kidolgozása céljából tovább dolgozzék. Ezért fog

rövidesen elmenni Palesztinába az új bizottság, annál is inkább, mert eredményeit az angol parlament és a Népszövetség elé kell terjeszteni.

A bizottság azonnal elindul, ahogy a nyugalom helyreáll Palesztinában. Nincs pánikhangulatra ok, a legutóbbi események szörványos jelenségek, amelyeknek lényegében semmiféle jelentőségük nincs.

Mi a teendő? . . .

Zsidó népmozgalmat — és nem állandó reorganizációt a Zsidó Pártban!

Lapunk legutóbbi számában több cikkben foglalkoztunk a Zsidó Párt akut helyzetével. Dr. Klein Miksa cikke feltűnést keltett és élénken pertraktáltak azon a nagy népgyűlésen is, amelyet a cluji párttagozat tartott vasárnap délelőtt. De foglalkoztak másik cikkünkkel is, amely „Nem mind arany, ami fénylik” címen jelent meg. Nem voltunk ott a népgyűlésen, de mert aposztrofáltuk bennünket, így ezután válaszolunk mindarra, amit kritikai hangon emondottak rólunk és reánk.

VÁLASZ CLUJRA.

Egyik szónok, fiatal ügyvéd, különösen kiemelte azt, hogy szükség van lapunk tevékenységére, meg lapunk szerkesztőire abban a munkában, amelyet tíz esztendeje a párt reorganizációjának neveznek. Már ennél a pontnál kell megmondjuk, hogy *nagy tragikum* a pártnak, hogy már megalakulása óta folyton „reorganizálnak” nálunk. Mintha a hatalmas építmény alapzata lett volna elhibázott. Pedig nem így volt a helyzet. Azok, akik annak idején az alapkövetélnél ott voltak, — velünk együtt — azok tudják, hogy több mint százezer szavazó polgárnak és munkásnak bizalmát bírták azok, akik annak idején zászlót bontottak. De mert ezideig a párton kívül állók egyik garnitúrája úgy látja, hogy milyen „sikert” ért el az uttörők hada, lecsatlakozik, hogy résztvegyen a további munkában. Tehát nem akkor jöttek, amikor csakányozni kellett, hanem a bokrátaünnepélyre, amikor már együtt lehetett ünnepelni a fundamentum lerakókkal.

Valahogy így van ez most is. Nálunk mintha nem volna meg politikai szempontból a folytonosság. Az új fellökök generáció nem ismeri el azt, hogy az sem volt gyerekjáték, amit akkor végeztünk el, mi uttörők, amikor ők valóban — gyerekjátékokkal foglalkoztak. Erre azt szokták mondani a fiatalok, hogy az „öregség nem érdem”, amire nyugodtan válaszolhatják az „öregek”, hogy viszont a fiatalok nem jövcim arra, hogy minden vonalon le kell dorongolni a „kivénhedt öregeket”. Nem akarunk hivatkozni arra a talmudikus mondásra, mely szerint a fiatalság építése — rombolás, mert lehet, hogy az akkor volt így, de — szerintünk — a mai fiatalok is lehetnek konstruktívok, építésre alkalmasak és rátermettek. De viszont ez ismét nem jelenti azt, hogy összetévezzék az igazi konstruktivitást a destruktíval. Minden relatív és amit viszont a fiatalság egyrésze „konstruktív” nevez, az az idősebbek szemében — destruktív.

Nem tagadhatjuk le aggodalmunkat, amely arra mutat, hogy a mostani reorganizáció, amelyről annyi szó esik ardealszerte, nem jelenti azt, hogy mostantól kezdve sem a fiataloknak nincs szüksége a régi kipróbált erőkre, viszont azt sem, hogy a fiatalság tettejére nem volna szükség. Mi sohasem ostoroztuk, legutóbbi cikkünkben sem a fiatalságot, csak azt véltük, hogy a zsidó párt szellemében úgy kell megoldani a problémát, hogy az új erők ne nyomják el a régi konstruktív erőket. Ezzel viszont nem mondjuk azt, hogy a fiatalok munkája „destruktív” lenne, mégha néha annak is látszik, pláne, ha arra gondolunk, hogy ezek a fiatalok sokszor olyan táborból is jönnek, amelyet Európa némely országában „konstruktív”, de a legtöbbjében „destruktív” neveznek.

MI A LEGLENYEGESEBB?

Ha ideológiai szempontból taglaljuk a kérdést, akkor talán az a leglényegesebb felfogásbeli különbség közöttünk, hogy míg mi „öregek” azt hirdetjük és valljuk, hogy nekünk a Zsidó Párt nemcsak kiélési forma, vagy arra való volna, hogy ott „érvényesüljünk”, hanem egész életfelfogásun-

kat tükrözi vissza ez a szó, hogy zsidó népkisebbség. Nálunk, akik ott voltunk a bölesőnél, tudjuk jól, hogy ez a csecsemő csak így nőtt meg ennyire és lehet érett emberré, ha azok, akik az élen állanak, nem trambulinként kezelik, hogy onnan a politikai karrier révébe juthassanak, hanem életük leglényegese, amelytől eltérni azt jelentené, hogy összeomlana egész világnézetük, politikai és világfelfogásuk. Nekünk nem azt jelentette sohasem a párt, hogy mi onnan mintegy szószékről kiálthatjuk világgá eszméinket, amelyek több-kevesebb rokonságba lehetnek a népkisebbségi eszmékkel, a demokráciával és emberi jogokkal. Nem! Nekünk ez az instrumentum egy kizárólag zsidó érdekeket védő szervnek kellett, amely nem ismer mást, csak azt, ami a lényeg: hogy a zsidóságnak Románia területén nincsen más lehetősége, minthogy népkisebbségi alapon szervezkedjék. De belső önvédelmi szerv egyidejűleg mindennemű asszimilációval szemben. Belső szervezeti összefogásunk még az esetben is, ha nem volna is oly sokféle injuriáknak kiszolgáltatva. Önvédelmünk a hamisítatlan zsidó népiségünk megmentésére, minden külső megsemmisítési törekvéssel szemben, legyen az akár fizikai, akár etnikai.

A cluji gyűlésen egy fiatal szónok hívott bennünket és mi erre azt mondjuk: a „Népünk”, úgy mint teszi ezt fennállása tíz esztendeje óta, mindenkor a zsidó érdekekért küzd, akkor is, amikor a zsidóságnak, mint kisebbségnek tömörüléséről van szó, amelyet meg kell szervezzünk a Zsidó Párt keretein belül. De ez nem jelenti azt, hogy mindent elfogadjunk, amit az „ujtók” hoznak. Mert nem minden japos — ami avas, de viszont nem minden konstruktív, amit sokan — destruktívoknak hisznek. Mi megyünk szívesen, talán még szívesebben, mint ahogy hívnak bennünket. De ne legyen egyéb e reorganizált párt, mint valóban egyetlen nagy összefogása a zsidóságnak, politikai, gazdasági és kulturális téren és amely nem lehet és ne is legyen trambulinja olyanoknak, akik úgy vélik, hogy ez a párt az, ahonnan tovább is hirdethetnek olyan eszméket, amelyeket csak a legnagyobb jóakarattal lehet „rokoneszméknek” nevezni.

VÁLASZ AZ ORADEAI PÁRTSZERVEZŐKNEK

Oradeán szintén sokan úgy vélték, hogy nekik adresszálódtak multheti cikkünkben bizonyos kitételek. Ez így nem helyes. Mert mi nem folytatunk személyi politikát, sem pro, sem kontra. Mi csak az ügyet nézzük és úgy látjuk, hogy nem szabad kritikátlanul azok munkáját sem nézni, akik ma akarunk állani a szervezés élén.

A lemondott vezetőségtől mi sem voltunk elragadtatva, sőt sokban hibáztattuk és rosszaltuk működését. De ez még nem jelent feltétlen behódolást az újak előtt. Nem akarunk ismétlésekbe bocsátkozni, ezért csak annyit: akik ma akarnak az élre kerülni, az újak a „dolgozók”, ne higgyék azt, hogyha ők csupán politikai kiélésre gondolják felhasználni a zsidó tömeget, akkor ezek parirozni fognak. A tömegnek legtöbbször nagyon jó az — ösztöne. Megérzi (ha nem is érti), amikor valaki ágál és mögötte és benne nem a meggyőződés motorikus ereje adja a kellő energiaforrást. Hisz egy-két hónapig látszatsikerek is elérhetők, de azután elszáll minden, mint a szappanbuborék. Aminthogy a most lemondott zsidópárti rezsimnek is az volt a baja-bünye, hogy nem fűtötte elég lelkesedés. A Zsidó Párt nem lehet instrumentuma azoknak, akik az élen akarnak állni. És nem kiélési forma. Hanem olyan bázis, amely egész életprogramot involvál magába. Ezt ne feledjék azok, akik most újra szervezni akarják a pártot. Alulról felfelé — ahogy a ma

PALMA kaucsuksarkok hordanak, mert az évtizedek folyamán meggyőződtek arról, hogy a legtartósabbak, Vigvázunk a védjegyre!

divatos jelszót használják. A néptől — a népnek. Ne felejtsek el tehát, hogy a népnek is kell beleszólása legyen. Ezért nem helyes, hogy a közgyűlésen csak szavazni akarnak. Ha a tömegre építeni akarnak, akkor tessék hagyni megnyilatkozni a népakaratot. Hol van itt a demokrácia? Hol van itt a szabad út? Ha van tényleg kilencszáz ember mögöttük Oradea városában, akkor tessék felvonultatni és lehangolni az ellenpártot, amely nem nyugszik.

Pártprogramot adni a legkönnyebb dolog a világon. Csak a legtöbb programadó, amikor rébe jut, elfelejti a „tisztelt választópolgárok”-nak tett ígéretét.

A mai konstellációban előlegezni kell a bizalmat bárkinek, aki az oradeai párt élére akar kerülni. Ha pedig erre az előlegezett bizalomra éretnek és rátermettnek érzi magát, vagy érzik magukat, akkor nem kell félni egy szabad megnyilvánulástól, a legális közgyűlés keretein belül.

Ez a válaszuk a cluji szónoknak, a fiatal ügyvédnek és ez a válaszuk az oradeai új „pártvezetőknek”, akiknek nincs fix megbízatásuk a központtól, olyan, amely eleve bizalmat jelent a központ részéről. A „Népünk” minden megmozdulást, úgy országos, mint lokális vonatkozásban is, hathatósan támogat, amely azzal az irányonallal kvadrál, amely a Zsidó Párt ideális célkitűzése, amely egyidejűleg a mi éltető elemünk és létünk alapja és programja is. A zsidó népkisebbség alapon megszervezett demokráciát azonban kompromittálni nem szabad és ezt nem is engedhetjük!

— MEGTORLÁS A LUDDI REPÜLŐTÉR FELGYUJTÁSAÉRT. Aluddi repülőterén történt gyújtogatások okozta kárt hétezer fontra becsülik. A rádió és vámállomáson kívül a „Lot” lengyel és KLM hollandi repülő-társaság épülete, továbbá a belga és egyiptomi repülő-társaság házai, a rendőrállomás, a bevándorlási hivatal és a szálloda is a lángok martaléka lett. Az egész város katonaság vette körül a gyújtogatás elkövetése után, mi alatt a rendőrség minden házat átkutatott. Hatvan arabot letartóztattak, míg a város lakosságára ötezer font kollektív birságot vetett ki a kormány a luddi repülőter ellen elkövetett súlyos merénylet miatt. Ugyanekkor a hatóságok rendelkezése a repülőter közelében több házat, amelyek mögé elsáncolták magukat a támadók, a levegőbe röpítettek.

Az antiszemitizmus kellemetlen megnyilatkozása Magyarországon

Az a tendencia, hogy az élet minden vonalán megnehezítsék a zsidók helyzetét, talán sehol sem ütközött még ki ilyen élesen, mint abban a rendelkezésben, amelyet most közölt a magyar hivatalos lap. A rendelkezlet így szól: „Ha egy vásár határozott időre megállapított, nem lehet azt más napra tenni, az esetben sem, ha erre a napra zsidó ünnepek esnek”. Aki nem ismerős a kereskedelmi élet rejtelmeiben, az úgy gondolhatja, hogy „nem nagy eset” az egész. De aki tudja azt, hogy milyen nagy zsidó rétegnek egyedüli egzisztenciális életlehetősége a vásár, amelyet kis helyeken tartanak meg, az év bizonyos napjaiban, az nem legyint kezével és érzi, tudja, hogy ezzel újabb csapást mérnek a szegény magyarországi zsidóságra.

Olvasóink informálására meg kell írjuk azt is, hogy még a tollgyűjtés par excellence zsidós foglalkozást is kivették már a zsidók kezéből, mert a „toll-egykéz” éppen úgy működik, mint a lóexport mecseri egykeze. De nem ártalmatlanabb az a szédületes „Hangya” támogatás sem, amely megteszi azt, hogy vásárok idején a szövetkezet árukkal teli autója, a zsidó boltos ajtajával szemben áll meg és gyűjti maga köré a falvak népeit. Nem tendencianélküli ez a vásárnapi rendelkezés sem. Így is lehet konkurenciától szabadulni. Ha nem juthatnak el a vásárokra, — akkor jobban működik az „egykéz” meg a „többkéz”, amely a szerencsétlen zsidó kis-egzisztenciákra tör. Fáj látnunk, hogy a magyarországi zsidóságnak milyen életküzdelmet kell vívnia, mert a beszivárgott hitleri szellem ezt követeli. S nincs erélyes hang, és kéz, amely vétót kiáltana. A belügyminiszter meg a miniszterelnök teljes igazságot ígértek, de sajnos, Diogénes lámpájával sem lehet ezt sehol megtalálni...

C. MORESTI

Kastiliai történet

1272-ben történt. A megduzzadt Tajo partján sétált egy toledói idősebb, fáradt spanyol-zsidó. Elmélyedten bandukolt, gondolataiba merülten. Közeliében hirtelen vad kiáltással a rohanó vízbe vetette magát egy szegényesen öltözött ember. Az odasiető zsidóember először megpróbálta az öngyilkosjelöltet kimenteni, de minden igyekezete hiábavaló volt, mert a víz sodra erősebbnek bizonyult és az életuntat tovasodorta. Ekkor a zsidó hangosan segítségért kiáltott. Jöttek is emberek mindenfelől és a víz közepén újra feltűnt a fuldokló alakja, de a körülállók közül senki sem igyekezett a fuldokló ember segítségére, dacára annak, hogy nagyrészüik erős fiatalember volt. És az életunt nemsokára örökre eltűnt szemük elől. — Mialatt a partonállók azon vitakoztak, hogy vajon ki lehetett a szerencsétlen, a zsidó észrevett egy batyut a parton, amelyet az öngyilkos hagyott ott. Felemelte, hogy megnézze. Ekkor hirtelen tömeg vette körül és hangok hallatszottak: „Látjátok ezt a zsidót? Nem akarta megmenteni ezt az embert, bár megtehetné volna! De most a szerencsétlen hátrahagyott holmiját akarja megkaparintani! Fogjátok meg! Adadjuk az igazságszolgáltatásnak!”

Az ernyővel megvédi a kalapiját és kabátját, de.... nem a bőrét!

Ézért naponta kétszer jól dörzsölje be a bőrét Niveával, ettől puha, nyufékony lesz még ha nedves és hideg időjárás is van. A Nivea pótolhatatlan, mert az egyedüli krém, amely Euceritet tartalmaz és ez a csodás hatásának titka.

Csak NIVEÁT a BÖRÉNEK

Huszezer font büntetés,

— mert egy lordra ráfogták, hogy zsidó

Lord Camrose „nem kicsi fiú”, ahogy mifelénk szokták mondani nagyobb tekintélyű férfiakra. A lord a „Daily Telegraph and Morning Post” kiadótulajdonosa, tehát egyike a brit birodalom újságfjedelmének. Nos hát a lordot egy fascista lapban, az „Action”-ban John Reckett nevű ismeretlen újságíró azzal „vádolta” meg, hogy zsidó. A tárgyaláson a cikk írója bocsánatot akart kérni, de a lord nem fogadta el. A bíró a tárgyaláson kijelentette, hogy nem sértő dolog az, hogy valakit zsidónak titulálnak, de tekintetbe kell venni, hogy a cikkben a zsidó tökések, mint hazafiatlan és skrupulus nélküli egyéneket állította be és ezek után állította, hogy a lord is ezekhez a zsidókhöz tartozik. Az „Action” képviselője Gerlad Gardiner természetesen azt állította, hogy nem lépte át a törvényes kritika határait.

A bíróság ítélkezett és a lord rágalmazásért súlyosan elítélte John Rackett-et. 12.500 fontot ítelt meg lord Camrose-nak és 7500 font kártérítést a „Daily Telegraph”-nak. Ezenkívül a perkoltséget is meg kell fizessék.

Számos tanulságot meríthetünk ebből az érdekes londoni perből. Az egyik: hogy Angliában is „becsületsértés”, ha egy lordot zsidónak deklarálnak. A másik: hogy a felelőtlen rágalmozót olyan horribilis összeggel marasztalják el, amit „megemleget”. 20 ezer font még Angliában is hatalmas összeg, ami nálunk majdnem annyi millió lei. Csak

mégis van szépséghibája az ügynek. És pedig az, hogy lord Camrose lezsidózása valóban igazságtalan volt. De mikor lesz az, amikor súlyosan elítélnék majd valakit, aki sértő szándékkal egy zsidót fog „lezsidózni”?

Van annyi pénz a világon büntetésekre, ami elegendő volna azoknak a pénzbírságoknak kifizetésére, amelyet ki kellene fizessenek azok, akik naponta sértegetik a zsidóságot? ...

A reformrabbik nem változtak meg negyven év alatt

Negyven évvel ezelőtt, amikor Herzl ki mondta azt a varázsszót, hogy „mi zsidók nép vagyunk”, akkor a liberális érzelmű rabbik azt prédikálták, hogy ne is gyűljenek össze a zsidók nemzeti akarata nyilvánítására. Ezeket a rabbikat „protestrabbiner”-eknek nevezte. Mintha azt mondták volna, hogy amikor Cionról beszélnek ezek, a világért sem gondolnak Cionra. Szerencsére voltak olyanok is, mint a mohilever rebbe Bialystokban, Zadok Kohn Párisban, Rülff Memelben, Gaster rabbi Londonban.

Negyven év alatt sok minden történt. Jó is, rossz is. A zsidó tömegek azóta hatalmas vándorlást végeztek. Észak és Délamerikába, Délafrikába, Birobidsanba, Franciaországba. Igen, ide vándoroltak, de Palesztinába hazatértek. Sajnos, most a brit hatalom fővárosában, egy „protestrabbik” elfelejtette mindazt, ami negyven év alatt történt és újra kezdi elülről ezeket a naivságokat. Akárcsak Herbert Sámuel furcsasága, aki mint első főkörmányzó a felkelők élén álló muftit kinevezte s most azt propagálja, hogy

megszökik. Akasszuk fel! Most mindjárt, a legközelebbi fára. Csak ez helyes, ez lesz a legjobb, amit tehetünk!”

— Felakasztani! — zugta a tömeg elragadtatással. Megragadták szegényt és a partra vontatták egy fa alá. Ott rögtön megalakult a „bíró-ság”, mely öt férfiből állott, akik néhány perc múlva meg is hozták halálos ítéletüket. Örjögve vettek az emberek egy szijat és a delikvens nyakára akasztották. Hirtelen nagy csönd lett. És e kínos, csendes pillanatban egy kövér bikanyaku ember, akinek mérsáros kinézése volt, a következőket mondotta:

— Zsidó! A nép bírósága téged, legjobb tudása szerint halálra ítelt, mert nem kísérelted meg egy keresztény ember megmentését. Hiszen nem tetted meg azt, amire kötelezve vagy s csak azért tetted ezt, mert pénzsóvár vagy és magadnak akartad a szerencsétlen vagyunkját.

A zsidó mozdulatlanul tekintett a tömegre és a párt könyörgés és jajongás helyett az öreg magabaro-skadtan, elgondolkozva nézett maga elé.

— Mire gondolsz zsidó? — kérdezte a mérsáros kinézésű a szerencsétlent. — Miért lettél hirtelen oly hallgató?

— Nincs mit mondanom! — válaszolta. — Csak arra gondoltam, hogy vajon mi történik az

legyünk mi kisebbség egy arab többséggel rendelkező államban. Egy reformrabbi, ugy látszik, a nemes lord nyomdokain halad, mert a zsidóságot modernizálni akarja, másrészt Palesztina sem kell neki. Mondjuk ki nyíltan: neki sehogysem kell a zsidóság — hát akkor miért lett rabbi. Talán csak azért, hogy — protestáljon Palesztina zsidó léte ellen?

Amikor egy francia beszéd kinos feltűnést kelt

Nem akartuk megírni amikor történt, hanem hetek multával. Feltűnést keltett és ha megemlékezünk róla, csak azért tesszük, hogy a jövőben hasonló eset ne fordulhasson elő. Feltételezzük azt, hogy az oradeai nyugati szertartású hitközség elnöke, amikor Tatarescu miniszterelnököt francia nyelven üdvözölte, nem tendenciózusan tette. Nem akarta ezzel azt mondani: hogy ime, 20 év alatt sem tanultunk meg románul. Ez a francia beszéd inkább az az asszimilációs relikvia, amely még békevilágból maradt meg egynémely gérokkos urban. Hogy fog „imponálni” bizonyos körökben, ha megtudják, hogy tudunk mi bizony franciául is. Pedig ezuttal jobb lett volna, ha csak „egyszerű” román beszéd hangzott volna el. Mert ha Tatarescu miniszterelnök Oradeára jött, akkor itt zsidónak és magyarnak, mindekinek románul kell üdvözölni őt. Ha az elnök nem tud, akkor akad még tíz-husz fiskális, meg ugyanannyi orvos, vagy tanár a nyugati zsidók között, akik perfektil elmondják azt a konvencionális három mondatot az állam nyelvén is. Ez a franciáskodás nagyon kellemetlen volt, még ha előbb valamelyik prefekturái tisztviselő ki is jelentette, hogy nem lesz semmi baj a francia beszéd miatt.

Nem ostorozás akar ez lenni, de ma, amikor amúgy is izzó az atmoszféra és kényes nebánsvirág a nemzeti érzékenység, ezerszer jobban kell ügyelni arra, hogy sem okkal, sem ok nélkül hasonló eset ne forduljon elő. Egy kis „eltulozás” volt ez az egész francia megnyilatkozás, amely semmi haszonnal nem járt. Szerintünk még nem lojalis polgár az, aki román nyelven beszél, de nem tartjuk illojalisnak azt sem, ha valaki franiául szólal meg. Ez az érzés a lelkek legmélyén van és tudjuk, hogy akár francia a beszéd, akár más, belül százperentesen loialitás tapasztalható. S mert így van, annál inkább nem szabad hasonló esetnek előfordulni. Még jó, hogy a legfelsőbb hatóságok — ahogy Inculet miniszterelnök helyettes mondotta legutóbb, meg vannak győződve arról, hogy mi lojalisak vagyunk. Már pedig ez tényleg így is van, magyarul, franciául épen úgy, mint románul...

gok — ahogy Inculet miniszterelnök helyettes mondotta legutóbb, meg vannak győződve arról, hogy mi lojalisak vagyunk. Már pedig ez tényleg így is van, magyarul, franciául épen úgy, mint románul...

Egy kiváló zsidó filantróp aranylakodalma

Ha zsidó portrékat rajzolnánk e lap hasbjain ólombetűkből, akkor egyik leghalásabb téma volna: Reich József arcképét meg rajzolni minden retusálástól mentesen. De nem szoktunk ilyen rajzokat csinálni s ennek oka egyszerű. Mert ha elkezdődik, akkor tudnánk az aradei zsidó közélet jó néhány vezéréről szépet és jót írni, de lehet, hogy hamarosan a „tulzás” utvesztőjébe merülnénk és — megakadnánk.

Reich Józsefről, a szénsavgyárossal, az oradeai orth. hitközség díszelnökéről nem nehéz szépet és jót írni. „Békebeli” élet az, aminek mintaképe Reich József. Az a nagyszerű self-made man, aki egészen szegény szülőktől származik, apja buvára volt a végtelen zsidó vizeknek, a Talmudnak és fiát is úgy nevelte 60 esztendővel ezelőtt, ahogy igazi zsidók nevelték akkortájt — meg mostan is. Bocher volt, tanult és azután, mikor megnősült, nekiindult az életnek is, sok ambícióval és kevés anyagiakkal. De mire való a „jó ész” és logika? Kikereste azt a terepnumot, ahol még nem sokat jártak előtte és gazdasági téren olyan bázist szerzett magának, amelyre csak azt a kifejezést tudjuk legjobban használni: self made man. Egy ember, aki teremtett. De nem mondunk vele igazat, ha azt írjuk, hogy „magának” szerzett és itt a pont, ahol a magánérdek és közérdek találkozik.

Társadalmunkban kétféle jómódu tipust ismerünk. Az egyik, aki magának teremti. Csak magának. A másik, aki az áldást hullatja másoknak is. Ha szegény embert kell talpraállítani, ott van. Ha intézményeket, jessivákat, kórházat, egyesületeket kell átsegíteni a nehézségeken: ott áll és a mindenre alkalmas gyógyírt, sokszor nem is cseppenként, hanem bőven adagolva juttatja a szenvedőknek és szülőkhöz. Reich József abba a kategóriába tartozik, amelyik ad. És méghozzá, annak is magasabbrendű szeptájába.

A szívesen adókéba, akik nem immel-ámmal és nem azért adnak, mert „muszáj”, mert különben kinézik a falatot a szájából az éhesek. Reich József ad, mert ösztönösen érzi, hogy adni kell: nem az emberekért, hanem önmagáért.

következőket mondotta: — Allj mögém, Senor Chisaj ben Jakob! Mindjárt itt lesznek a király katonái, akiket hivattam. Majd így szólt a tömeghez: Visszakozzátok! Aki ellenem cselekszik, annak vére fog folyni, Alfons kastíliai király nevében!

Nagy csend követte a tiszt szavait s mielőtt még alaposan körülnézett volna a zsidó, kiürült a tér és a batyú is eltűnt.

A kasztíliai tiszt pedig folytatta: — Elszaladtak ezek a vad farkasok! — Chisai ben Jakob! Akarod védelmemet? Szégyelnem kell többi fajtársaimat.

— Köszönöm szenor — mondotta az öreg, fáradt zsidó — remélem, hogy én is segítségére lehetek még az életben. Kérem nevedet!

És Don Allah megnevezte magát. Ez a zsidó Alfonz del Sabionak, az asztronomusnak és bölcsnek udvari orvosa volt. Alfonzo del Sabio pedig korának kiváló asztronomusa. Barátja a kasztíliai zsidóknak, akik megcsinálták számára az alfonziánus asztronómiai táblázatot. Don Allah és a megmentett Chisai ben Jakob még hosszú évekig jó viszonyban voltak egymással és sokszor emlegették azokat a borzalmas perceket, amelyeket a Tajó partján átélt a megtámadott és a halál torkában levő Chisai ben Jakob...

Sokszor és sokat lehetne róla beszélni. Kiapadhatatlan talmudikus tudásából 40—50 évre visszamenőleg visszaemlékezik és ennek tárházából az újabb generáció nagyon sokat tanulhat. S amellet nem egy lelkesedő lélek, ha valaki nem ismeri közelről, akkor azt hihetné, hogy cinikus és fölényes. Pedig mélyen érző és rezonáló lélek, aki hosszú évtizedek megfeszített munkáján is úgy tovasiklott, hogy életereje, munkakedve is töretlen. Közéletben mindig puritán volt, hitközségi el-

Aranylakodalma jubiláló
REICH JÓZSEF
az oradeai orth. izr. hitközség díszelnöke
ÉS NEJE

nökségének idejére esik sok nagy eseménye az oradeai zsidóságnak. S azt is szerencsés kézzel oldotta meg, az égiek is segítettek, hogy szerencse kísérje közéleti munkáját is.

Most, hogy élete párjával, szül. Guttman Hannával aranyjubiläumát üli házasságának, örvendetes alkalom ahhoz, hogy megemlékezzünk róla és mindarról, amit róla gondolunk. Élete párja jóban, rosszban kitarított vele mind a mai napig, egy fél évszázadon keresztül s sokban hozzájárult ahhoz, hogy Reich József úgy a társadalomban, mint a közgazdasági téren elért nagyszerű eredményeit kivívhatta, szorgalmával, családias életével, hiszen mindenben és mindenkor családjáért dolgozott aranylakodalma ülételete társa. Ott volt mellette akkor is, s együtt szenvedték át, amikor a világháborúban Geró fiuk tragikus módon halt hőshalált.

Tudjuk, hogy szerénysége tiltakozni fog ellene, ha olvassa, hogy „cikket” írunk róla, mert szerény is amellet, aki nem szeret „szerepelni” s csak mi tudjuk, hogy hányszor kell elhallgatnunk nevét, amikor adott és nem akarja, hogy tudják.

Nagyszerű szíu, nagyszerű ember, megérdemli, hogy ritkaszép jubileuma alkalmával itt e lap hasbjain hangoztassuk, hogy megérdemli az emberek becsülését és szeretetét: mert élete, munkája, szíve predesztinálják arra, hogy az igazi zsidó ember mintája és példaképe legyen.

Az aradei zsidóság csak utólagosan tudta meg az illusztris házaspár gyönyörű jubileumát, amelyet Reich József és neje szűk családi körben ünnepeltek meg. Reich József általánosan ismert és nagybecsült személyét, aki egyike az országrész legjótékonyabb vezérfértiainak, s aki a közgazdasági életben is szép pozíciót tölt be, számosan üdvözölték a ritkaszép jubileum alkalmából. Most, hogy szerény csokorba szedtük, amit róla tudtunk meg, többen fogják szeretetük megnyilatkozásával Reich Józsefet és hitvestársát házasságuk ötvenedik aranyjubiläum fordulóján felkeresni.

Lapunk szerkesztősége ezuton is kifejezi a jubiláns házaspárnak legőszintébb jókívánságait, adja a Mindenható, hogy gyémántlakodalmukat is együtt ünnepeljék.

én nagy vagyonommal, melyet a Tajó partján ástam el valahol.

— Hogy? Mit? Vagyont elástál? A Tajó partján? Hallottátok? Hol a vagyon? Szólj azonnal.

— Soha! — mondotta a zsidó nevelve. — Oly mindegy, hogy lassu kinhalállal, vagy gyorsan végeztek velem, — a vagyont soha nem kaphatjátok meg.

A tömeg őrjöngött. A vezérek csendre intették őket. Azután csendes megbeszélés következett. Végül a mérsáros kinézésű eloldotta a köteleket és így szólott:

— Ide figyelj! Ha azonnal megmondod, hogy hova rejtetted el a vagyonodat, akkor meghagyjuk életedet, bár megérdemelnéd a halált! De gyorsan szólj, mielőtt még megdondoljuk a dolgot!

Mosolyogva mondotta erre a zsidó: „Azt nem árulom el soha! A szerencsétlen életéért engem nem terhel felelőség. Hiszen ti követtétek el azt, amivel engem ártatlanul gyanusítottok.

— Mert: ti, a szerintetek igazságos ítéletet meg akarjátok változtatni csak azért, mert kapszok vagytok. Csak azért, hogy az én vagyonomhoz jussatok!

Óriási dühöd ordítás volt erre a válasz. Ekkor egy kasztíliai tiszt ruhát viselő férfi lépett elő a tömegből és miközben kardot rántott, a

OLCSÓ ÁRUSÍTÁST MEGKEZDTÜK

DEUTSCH POSTÓÁRUHÁZ

GRADEA, STRADA AVRAM IANCU 4.

Wasserstrom Sándor franciaországi riportsorozata:

Apárisi világkiállítás szentföldi pavillonjával Önálló részesei vagyunk a népek teremtőerejének

A román pavillon egy dolgozó nép és a cseh, egy demokratikus, kulturált nép megnyilatkozása. — A zsidó pavillon egy megújuló öreg nép ifjúságának országépítő heroikus munkáját bizonyítja. — A pavillon udvarán a látogatók valódi szentföldi termékeket kapnak.

Néhány nap múlva bezárul a párisi világkiállítás. Sietnem kell jegyzeteimmel, amelyeket most már itthon dolgozok fel, mert ha nem, akkor „lekések”. Ezért már sok-sok mindent el is hagytok, ami általánosságban az egyes pavillonokra vonatkozik. De sokat is irtak már arról a 250 pavillonról, amely egy egész nagy város és tíz meg tízmillió ember látogatta meg a világ minden részéből. Sietek és ezért félbehagyom a francia zsidók történelmével és emlékeivel való foglalkozást, hogy elmondjam azt, amit a világkiállítással kapcsolatosan akarok ismertetni lapunk olvasóival.

Természetesen itt is előkerül a „zsidó szemüveg”. 44 pavillont kell megnézni annak, aki az egyes népek felvonulását akarja tanulmányozni a többi kétszáz a franciáké. Rövid az idő, mert hiszen ezekhez hetek, sőt hónapok kellenek, azért csak a legfőbbekről akarok még néhány sort írni — ahogy én láttam. Azután elidőzünk majd egy kissé tovább a palesztinai pavillonnál, amely nem nagy ugyan, de szívünkhöz oly közel áll.

A NÉMET, OROSZ, CSEH ÉS ROMÁN PAVILLON.

Beszéljünk először a román pavillonról. Egyenlőben van a palesztinaiával. Hogy milyen szép és mennyire modern és hogy föléli mindazt, amit országunk, Románia reprezentál, ezt Ófelsége Károly királyunktól kezdve minden látogató elmondta és meg is írta. Elegáns, szép épület, eredeti és nagyszerűen adja mindazt, amit gazdagságban, iparban, kereskedelemben, kulturában jelentünk. Egy életerős, lelkes és dolgozó nép kaleidoszkopja. Az előcsarnokban Károly király monumentális szobra fogad bennünket, míg a pavillon három emelete a leghatásosabb propaganda eszköze a meg-nagyobbodott Romániának...

S ha már ennyire elvagyunk ragadtatva a román épülettől, hálátlanok volnánk a kisanantbeli jószomszédunknak, a cseheknek, ha üvegből és vasból épült ragyogó épületüket ne dicsérem meg. A csehszlovákiai iparnak olyan grand parádéja ez, ami minden egyes nézőt elragadtat. Tehetséges nép a cseh és nagyon rokonszenves. Aki eddig ezt nem tudta, (mi tudjuk), annak nagyszerűen leadta névjegyét ezzel a kiállítással. Nem tüntet sem dimenzióval, sem belső elrendezéssel, de komolyan adja izelítőül azt, amire büszke is lehet. Egy kulturált és demokratikus érzelmű nép megnyilatkozása.

A német pavillon monumentális. Az épület homlokzatán két őserőtől és őserotikától duzzadó férfi és nőalak. Benn a pavillon nem sokat mond. Kutatom magamban, hogy „elfogult” vagyok a németekkel szemben? Azért nem tetszik minden, nagy mert valóban nem őket adja. Nem lehetünk

annyi elfogultak, hogy ne ismerjük be ennek a népnek nagyszerű ipari felkészültségét, rendszertét és nagystilű nemzetgazdasági életét. De mintha itt nem nagyon akart volna brillirozni. Az épülettel igen, de amit felvonultat benne, azzal már kevésbé. Nincsen benne antiszemita propaganda, ha csak azt a nagy üvegkirakatot nem vesszük annak, amely a „mai strandéletet” mutatja be, ahol erősen sémita kinézésű emberekkel, nőkkel és férfakkal vegyest, mintha a zsidó „erotikát” és „renyhéséget” akarná jelképezni, holott... no de hagyjuk. Ez mégis német terület és nincs is mit dicsérjünk, hagyjuk és menjünk tovább.

Nem a zsidó „destruktív” szellem mutatkozik meg bennem, mint megrögzött polgári mentalitású emberben, amikor azt írom, hogy az orosz pavillon lenyűgöző hatású homlokzata több erőteljesebb akarástól duzzad, mint a német. A sarlót és kalapácsot tartó férfi és nő, valahogy valóban a Munka himnuszát zengi. Benn a pavillonban szintén sok a statisztika, sok a kép, mintha rejtegetni akarná azt, ami a képek mögött van. Vagy azért mert túl sokat adhat, vagy pedig mert keveset. Csak a gazdag és szegény ember rejtegeti gazdagságát, vagy szegénységét, a „jól-situált” nyiltan kiáll. Az oroszok sem hozták azt, amit vártam tőlük. Valami lenyűgözőt, valami egészen rendkívülit. Igaz, hogy a dnyeprosztrói turbinákat nem hozhatták el Fárisba, csak képeken.

Menjünk tovább. Megállok a japán pavillon előtt. Akkor indult a kínai-japán háború, de egyébként még relativ nyugalom volt. Még exotikum volt, ami japáni, de most már tudjuk, hogy a mosolygós és sunyi sárga arcokon belül — mennyi gonoszság van.

Talán szimbólum, vagy véletlen, hogy az embertelenek pavillonja mellett van a palesztinai épület, amelyről beszéljünk egy kissé bővebben:

„ISRAEL EN PALESTINE”

Ez a felírás áll a homlokzaton. Ami azt jelenti: a palesztinai zsidók pavillonja. Háta mögött komoran áll a szovjet pavillonja, átellenben a Harmadik Birodalomé. Stílusa nem kimondottan zsidó, inkább egészen modern. Ugy néz ki, mint egy szép tel-avivi villa. Uralkodó színe: a kék, meg a fehér. Ha öreg áll előtte, eszébe jutnak a tallisz színei, ha egy cionista ifjú nézi, akkor tenger kék vize, meg a Libanon hófedte csucsaira emlékeztet. Ki építette? Külső munkáit Tamir, a belső architektúra, a kiállítási tárgyak rendezése és a fotomontázs Saposchnikofé — Él Chanani — műve. Hivatalos neve alatt áll még héber betűkkel is: Erec Jiszrael.

Van benne valami dac, hogy itt vagyunk. Év-

századokon át csupán objektumok voltunk. Most azonban részben a mi akaratunkból, másrészt, mert reánk kényszerítették: öntudatosan valljuk és hirdetjük, hogy itt vagyunk, építünk, magunkért, magunknak. Nekünk is van már sajátos világunk. Ha kicsi is, ha embrionális is, de a miénk. Jól van, hogy ilyen kicsiny, ilyen szerény, ilyen meghuzódó. Pavillon des Juifs. Sokat mond ez az épület a párisi nagy bábeli zürzavarban.

Itt látjuk, amit talán nem mindig érzünk. Önálló részesei vagyunk a népek teremtőerejének. Nem népekbe beolvadó névtelenek. Itt nem csupán büneinket teregetik ki, (nincs több, mint a többi népeknek, talán kevesebb) hanem erényeink állanak a kirakatban. Mi is itt vagyunk, ezt mondja szerényen, de nyomatékosan a palesztinai pavillon.

MI VAN A ZSIDÓ PAVILLONBAN?

A kiállítás idején a világ érdeklődésének homlokterében állott Palesztina. A genfi napok, a zürichi világkongresszus idején különösen érdeklődtek a világkiállítás látogatói a palesztinai pavillon iránt. A néző az első percekben is látja, hogy mennyit fejlődött az ország, a világháború befejezése óta. S minden kizárólag a zsidók munkája révén. Ott látjuk a dolgozó munkás ifjúságot, ahogy kiszáritja a mocsarakat, ahogy gondozzák a veteményes kerteket és gyümölcsösöket. Egy öreg nép megújodott ifjúsága országot épít! — ez is lehetne egyik mottója a zsidó kiállításnak. Az élet csodálatos ritmusa árad ki a pavillon látnivalóiból. Érezzük a levegőt, amely csodás teremtőerejével teszi lehetővé, hogy a kietlen mocsarakból nagy városok és oázisok teremődjenek. „Hazát” kell találgon a hazátlan zsidó — ezt hirdeti a palesztinai humusz és ezt a humuszt nem takarhatja be egyetlen európai vagy ázsiai „szél”-nek számumja sem! Nem tudom, ezt érzi-e minden látogató, amit én. Az bizonyos, hogy folyton jönnek a látogatók és mennek a másik irányban kifelé: miközben alaposan megszemlélnék mindent.

GRAFIKON, AMELYNEK ELTAVOLITÁSAÉRT A NÉMETEK INTERVENIÁLTAK

Ott látjuk Herzl és Nordau mellszobrát, életüket, működésüket és munkájuk eredményeit. Majd az a hires grafikon, amelyért a németek interveniáltak, hogy távolítsák el onnan. Én még láthatam. Kimutatás arról, hogy a 83.000 német zsidó merre széledt szét a világban és hányan kerültek közülük Palesztinába.

De ott van Sokolovnak, Bialiknak és Lord Balfournak szobra is. A falakon a jelentős irások között: a Balfour deklaráció (A „Népünk” nemrég közölte facsimilében ezt a jelentős írást!) A lengyel zsidó nyomor megdöbentő adatait s vele szemben a feltámadó szentföld léleküdtető jelenetei. A bejárattal szemben harminc négyzetméteres fotomontázs mutatja a munkás és vidám chalucok emeki diadalmas előnyomulását a föld végleges meghódítása felé. Itt egy grafikon, hogy 1935 óta mennyi pénzt investált a világ zsidósága Palesztinába. 1920 óta 285.000 zsidó vándorolt be. Tel-Avivnak, a nagy zsidó centrumnak életét is itt látjuk képekben. Az új kikötő építésének lázas tempóját. Dizengoff szobra körül csoportosulnak a tel-avivi adatok. Tel-Aviv büdzséje 25 évvel ezelőtt 48.000 frank volt és ma ötvenmillió frank.

A ZSIDÓ MUNKÁSOK GRAFIKONJA

Érdekes ez a táblázat. A világ zsidó munkásainak munkaterületek szerint való megoszlását

tárja fel. Kelet-Európa országában a zsidó munkások 4.4%-a foglalkozik földműveléssel, 4.3%-a építkezéssel, ezzel szemben Palesztinában 25%, illetőleg 25.5%. Ott látjuk a zsidó tengerészetre vonatkozó adatokat, hiszen a palesztinai munkásság egy és félszázalékát a zsidó tengerészet foglalkoztatja.

Rison le Cion munkáit, a keramikákat, a mezuzákat, menorákat tartalmazó terem is érdekes látványt nyújt. Itt látjuk a Jewish Agency propagandáját. Mottója héberül ott áll a bejáratnál: Itt látjuk, mennyi föld van magánkézben, mennyi a KKL-é, mennyi a Pica-é. Itt látjuk a jeruzsálemi egyetemre vonatkozó adatokat is. 1918-ban volt az egyetem alapkövetétele, 1925-ben a felavatás, 1937-ben felállították az orvosi fakultást is. 1925-26-ban 54 professzor volt és 120 hallgató, 1930-ban 177 hallgató, 1937-ben a professzorok száma 100, a hallgatóké 731, akik több mint husz országból kerültek.

A PAVILLON KÖRÜL

A pavillon háta mögött, a szabad ég alatti kis vendéglő van. Eredeti palesztinai ételeket főznek és jaffai narancsból készült szörpöket árusítanak. Egy kis „öshaza”, ahol magabizsivhatja a fáradt zsidó vándor azt a levegőt, amely után annyira vágyik. Elfog minden zsidót a nosztalgia, hogy végre odajuthasson. Itt látható annak a párisi zsidó könyvkiadónak sátra is, aki francia-zsidó irodalmi könyveket árusít. Az udvaron szentföldi tájképeken kívül megtekinthetők a Habima és Ohel állandó műsordarabjainak kicsinyített színpadjai is. A Habima színpadjából An-Sky Dybukkja, Guzkow: Uriel Acostája, Levik Gólemje.

Egy nagyon bájos zsidó leány ingyen parfümöt osztogat itt, kis üvegekben. A palesztinai mezők virágaiból sajtolják. Ez a zsidó munka izzadásgöppjeinek — parfümje. Ez az „imitált” parfüm, mert az „eredeti” parfüm az, ami a chaluok homlokán kiverejtézik — az országépítés nagy munkájában.

Boldog szédüléssel indultam tovább. A Louvrebán és Cluny muzeumban, Strassburgban és Troyesben a mult szállott felénk, itt a jelen dübörgő lépteit halljuk. Van közöttük kapcsolat. Mert a multból táplálkozik a jelen és — a jövő. A zsidó géniusz ott is él, a muzeumokban, a temetőben, az ősi emlékekben. De él akkor és abban is, amikor a Théâtre des Champs Elisée-ben Hugo von Hofmansthal darabját játsszák, Reinhard pedig Offenbach „Párisi életét” rendezzi. A koncertpódiumokon pedig Jehudi Menuhim, Bruno Walter szerepelnek. A Comédie Française Bernstein „Judith”-ját játssza, meg jön a Habima is. Az oroszok most nyílt kiállításán is zsidók szerepelnek. De ez a kis szerény pavillon mintha azt mondaná: tessék, leadtam névjegyemet. Itt vagyok, élek, még hallani fogtok rólam. Olyasvalamit fogok felmutatni, ami nem jelent beagyazást más népek kulturájába, hanem ősi, eredeti, igaz lesz: — mint Palesztina ősi humusza és megújodást lehellő televénye...

— A nürnbergi törvények és Dánia. (Kopenhága). Az igazságügyminiszterium elrendelte, hogy a jövőben nem adhatnak ki a hatóságok olyan iratokat, amelyeket külföldiek igényelnek, házasságkötés céljából. Ez olyan esetre vonatkozik, amikor egyik fél sem dán illetőségű és olyan állam polgárai, amelynek törvényei különleges házassági előírásokat szabnak meg. A rendeletet azzal magyarázzák, hogy a dán hatóságoknak nem érdekük, hogy olyan külföldiek, akik nem tudnának összeházasodni határaikon belül, az ő közreműködésükkel juthassanak ehhez a lehetőséghez. Közlebbi felvilágosításul szolgál még az is, hogy különösen a nürnbergi és az angol házassági jog teszi szükségessé, hogy a dán hatóságok ilyen intézkedéseket tegyenek. Az egyik dán lap a következő felcímmel közli a rendeletet: „Német árjak és német zsidók nem köthetnek Dániában házasságot.” Demokratikus lapok ama gyanujuknak adnak kifejezést, hogy a német hatóságok intervenáltak a rendelkezés kiadása végett.

Egy csehszlovákiai rabbi ellen hazaárulás vádját emelik, revizionista-cionista volta miatt

Prága. — Az oderbergi hitközség rabbija ellen súlyos deliktum miatt vádat emeltek, amelyet a zsidó és nemzsidó lapok különféle képen kommentálnak. Dr. Blan főrabbi, a cionista-revizionista párt egyik vezére a köztársaság területén és az eljárás ellene eme tevékenysége miatt indult meg. Természetesen ez annál kellemetlenebb ügy reá, mint a zsidóságra nézve, mert egy rabbiállást tölt be és a csehszlovák köztársaság területén olyan elbánásban részesülnek a zsidók, hogy nem érdemelne meg a kormányzat egyetlen zsidótól sem, hogy bármit is tegyen az állam biztonsága ellen.

Dr. Blan terjedelmes levelet intézett egy bécsi zsidó újsághoz, amelyben leírja kálváriájának történetét és védelmet kér az üldözések ellen, amelyben revizionista mivolta miatt van része. Innen a távolból nem lehet ítéletet formálni az ügyről, de érzésünk szerint Blan dr ártatlan. Az lehetséges, hogy egy rabbinak nem szabadna oly exponált pártban aktíve szerepelni, mint a Jabotinsky-párt, de ez még nem jelenti azt, hogy üldözésre méltó.

MI TÖRTÉNT JANUÁR 28-AN?

Ez év januárjának 28-ik napján a szomszédos Máhrisch-Ostrau-i politikai rendőrség nyomozó osztálya Oderbergbe érkezett, ahol megszállta az összes revizionista vezető lakását, lefoglalta a levelezést, könyveket és röpcédulákat. Dr. Blan főrabbit őrizetbe vették és a rendőrség kémelhárító osztályára vitték. Ott pedig a következő jegyzőkönyvet vették fel:

„Az oderbergi dr. Karl Blan rabbi vezető tagja a „cionista-revizionista” és az „ujcionista” pártnak, amely egy burkolt fascista alakulat. Ezt a pártot egy volt orosz forradalmár és későbbi fascista vezér: Jabotinsky vezeti, akinek az a célja, hogy a békeszerződések revizióját erőszakolja.

Ezt úgy akarja keresztülvinni, hogy egyuttal társadalmi és politikai telfordulást is eredményezzen. E célból az egész világon csoportokat szervez, mindenhol gunyosan emlékeznek meg a demokratikus eszmékről és helyette a fascista diktatúrát eszményítik. Ehhez katonai erők is szükségesek és ezért saját zsidó légiókat is szervez. Jabotinsky a legnagyobb ellensége a cionista szervezet elnökének, dr. Chaim Weizmannnak és az ő általa inaugurált politikának és ő kötötte meg azt a transfer-megállapodást a német kormánnyal, amely a palesztinai-német áruforgalomra vonatkozik. Csehszlovákiában is tisztára katonai alakulatai vannak, amelyeket a Hitler-Jugend mintájára szerveznek meg és Betár-oknak nevezik. Ezeket lengyel tiszték képezik ki. Míg az egész zsidó közvélemény elkeseredett harcot viv a Harmadik Birodalom ellen, addig Jabotinsky támogatja a német fascizmust és az is támogatja őt, anyagiakkal és morális eszközökkel. Innen van a revizionistáknak sok pénze is. A revizionisták

végcélja a brit birodalom tekintélyének aláásása a Földközi tengeren és a környező országokban, egy zsidó puffer államot létesíteni és olasz protektorátus alatt a német birodalom aspirációit elősegíteni. A revizionisták a nagy német gondolat legerősebb propagálói.”

Ez a feljelentés, illetve jegyzőkönyv szószzerű szövege. Képzeltük, hogy mennyi súlyos „árulás” van ebben. Ott, ahol demokrácia van, egy zsidó rabbi fascista alakulatokat szervez, amelyet német titkos alapokból fedeznek. Lengyel tiszték végzik a kiképzést. Anglia ellensége és a fascista Olaszország támogatója. A zsidó közvélemény ellensége és a többi. Természetesen mi tudjuk azt, hogy ezekből egy szó sem igaz. Mert ha mondja is Jabotinsky, hogy szervezni kell a zsidó ifjúságot katonai alapon, ez csak Palesztinára vonatkozik. Ott pedig maga a felosztási terv is zsidó önálló hadseregről beszél. De hogy a németekkel, vagy olaszokkal konspirálva, az képtelen állítás.

Ha az oderbergi rabbi hibát is követett el azzal, hogy tulleponálta magát a revizionista célokért, azért nem lett volna szabad ennyire üldözni azokat, akiknek belátással kell fogadni minden pártállású embert. Az kétségtelen, hogy dr. Blanra a csehszlovákiai cionisták haragúsznak, meg az asszimiláns cseh zsidók is, aminek hangot is adtak lapjukban, a „Rozvoj”-ban.

Az egyetemes zsidóságnak az az óhaja, hogy ebből a kellemetlen szituációból mielőbb kikerüljön a főrabbi, mert nem kellemes a zsidóságnak, ha valakire azt igyekeznek rástútni, hogy a német Gestapo-val áll összeköttetésben és ideálja a fascista diktátorok. Még egészen másképpen látjuk a revizionisták működését, amely seholsem és semmi esetre sem állam, vagy osztályellenes, hanem tisztára a palesztinai közigazgatást és angol szisztémát ostromozza.

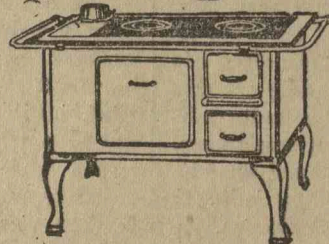
— București nagykereskedő keres 35-40 év körüli, izr. nagyon jó referenciákkal rendelkező és egy nagyobb háztartás vezetőjét válláló házvezetőnőt. Német és lehetőleg román nyelvtudás is megkívántatik. Lehetőleg fényképpel ellátott írásbeli ajánlatok „București” jelígre kiadói hivatalba kerüljenek.

— Megölt egy zsidó családot — halálra ítélték. (Varsó). A kielcei hadbírósa most ítélték egy zsidó családot kiirtó rablóbanda felett. Stawy faluban egy Schmuevitz nevű zsidó családot bestiális módon legyilkoltak és a tettesek közül Tadeus Krasinskyt halálra, fivérének életfogytiglani fegyházra, egy vádlottat 15 évre, egyet 10 évre ítélték. Egy vádlottat felmentettek.

— Innitzer kardinális kitüntette egy zsidót (Wien). Innitzer hercegérsek dr. Rudolf Löw udvari tanácsost kitüntette érdemeiért, amelyet mint pénzügyi meghatalmazott végzett és sajátkezűleg dedikált arcképét adta neki.

Háziaszonyok öröme

Speciális szerkezet!

Minimális energia fogyasztás!

A masszív „ELITE”-tüzhely fehér zománc kivitelben. — Tűzálló schamotthéssel. Szánító, Oradea Zephir kályhagyár, esslingeni faredőnyök, acél lemez-redőnyök.

Kérjen díjtalan árfelvezetést!

Korok
 Kiadó: Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Calea, Strada Miron Pompiliu 8
 Telefon: 440

„Korok” cikkeinek utánnomását csakis a forrás
 megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak:

Magyarországon: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 lei
Magánosoknak egészévre	300 „
„ félévre	160 „
„ negyedévre	85 „
Magyarországon: Csehszlovákiában	120-80, 45, 25 ck.
Magyarországon: Magyarországon	180, 95, 50 dinár
Magyarországon: Magyarországon	25-15 pengő
Magyarországon: Magyarországon	10-5 dollár

Naptár 5698

Chesvan 24, október 29.

Chesvan 25, október 30.

Heti szidra: חיי שרה

Heti haftora: והמלך דוד

Szombat kezdete:

Üzlet bezárás 4.54
 Gyertyagyújtás 5.04
 Istentisztelet kezdete 5.16
 Szombat befejezése 6.09

Ros-Chodes Kiszlev bencsolás.
 Szeptember 4-5-én, csütörtökön és pénteken
 Ros-Chodes.

Ben Gurion:

Milyen lesz az új zsidó állam szelleme?

A palesztinai cionista-executive elnöke az ottani munkásság vezére Ben Gurion cikkben írja meg a zsidó állam felépítését és többek között a következőket

— Az új zsidó állam egyik legfőbb feladata lesz, hogy barátságos kapcsolatokat építsen az arab szomszédokkal. Amint a zsidó közösség nem tudott megvalósítani angol fennhatóság alatt, azt a független zsidó államban megvalósíthatja. A brit igazgatásnak nem volt semmi érdeke benne, hogy az arabok és zsidók megértsék egymást és sok arab azt hitte (nem is indokoltan) hogy Anglia nem is nézi rosszul a zsidó-arab ellentétet. De attól kezdve, hogy a zsidók maguk kezükbe sorsukat, a legnagyobb erőfeszítést kell tenniük, hogy az arabok bizalmát és barátságát megnyerjék. Megpróbálják megszerezni az arab kisebbség jó közreműködését. A zsidók példát akarnak mutatni a világnak, hogy miképpen kell kezelni a kisebbségeket. Az araboknak nem lesznek azonos jogaik lesznek a zsidókkal a zsidó államban. Kisebbségi jog — még nem létezik. A zsidó állam mindent elkövet azért, hogy az arab munkás és paraszt életét emelje. Az arab gyermekeknek modern nevelést fognak adni, az arab lakosságban az egészségügyi viszonyokat megemlíteni, legalább olyan nívóra emelni őket, mint a zsidóknál van. A zsidó állam arabokkal jobb életviszonyok között kell élni, mint a szomszédállamokban élő araboknak. A zsidó állam egyenlősítés konzekvens politikát fog folytatni és az arab kisebbségnek nyújtott segítséget csak az első lépés az arab-zsidó közéleti kapcsolatok felé. A második lépés abból áll, hogy a zsidó állam

fog nyújtani a szomszédos arab államoknak, Szíriának, Iráknak stb.

Az arabok barátsága arányban lesz a zsidó hatalommal és azokkal az előnyökkel, amelyet a zsidók nyújtanak majd. Egy gyenge zsidó közösséggel, amely angol fennhatóság alatt áll, sohasem kötnének barátságot az arabok. De egy jól szervezett zsidó állammal, amely erős és igazságos, bizonyos, hogy barátságosak lennének az arabok. A rendről is gondoskodni fog a zsidó állam. De nem lesz azért militarista. A gyermekek és az ifjúság a munka szellemének megfelelő nevelésben fognak részesülni, a polgárok pedig a zsidó állam érdekében és szellemében kell dolgozzanak.

A zsidó ifjúságnak, a mezőgazdaságban a tengerészetben, az iparban, a repülésben, a technikában, a tudományban és művészetben kell majd kiválóat alkotni. De egyidejűleg a szervezett önvédelem katonái is kell legyenek. Egy polgári gárda, modernül felszerelt, kell mindenkor rendelkezésre álljon és öröködjön a belső és külső béke felett.

Nem tűrünk majd fajgyűlöletet, nem tűrünk majd sem zsidó, sem arabellenes propagandát. Huligánok és bűnözők, nemzetiségére való tekintet nélkül meglesznek bosszulva, s üldözöttek lesznek.

Igy ír Ben Gurion és bárcsak a gyakorlat mutatná meg, hogy szavainak érvényt tud szerezni.

— **Abesszíniai fekete zsidói.** (Róma). Lessona Alessandro gyarmatügyi miniszter kihallgatáson fogadta Guido Zwi mérnököt és Carlo Alberto Viterbo ügyvédet. Memorandumot adták át, melyben az abesszíniai falasák helyzetét tárták fel s azok megszervezésének módját ajánlják. Viterbot annak idején az olasz hitközségek küldötték Abesszíniaába, hogy ott tanulmányozza a falasák életét és szervezze meg Addis Abeba és Diredau zsidó hitközségét. Viterbo 1936 augusztusától 1937 márciusáig tartózkodott Abesszíniaában és a távoli Gondar zsidó falasáit is meglátogatta. Lessona miniszter annak kérdésével foglalkozik, hogyan lehetne iskolaszervezetet létesíteni a falasák részére. Lessona miniszter ígéretet tett, hogy alaposan tanulmányozni fogja Viterbo ügyvéd előterjesztéseit, amelyet az olasz hitközségek nevében tett és megígérte, hogy lehetőség szerint teljesíteni is fogja.

— **A csehszlovákiai emigránsok sorsa.** (Prága). A „Lidové Noviny” lap írja, hogy a belügyminisztérium nem ad tovább tartózkodási engedélyt az emigránsoknak, ha arra a területre nem költöznek, amelyet előírnak nekik. Ha nem fogadják el ezt a rendelkezést, akkor kiutasítják őket a köztársaság területéről. Ez az utóbbi napokban tizenhat emigránssal történt meg. A lap megjegyzi azt is, hogy azon helységekből, ahova utalják az emigránsokat, élelmiszer és lakáshiány miatt nehezen lehet elhelyezni ezeket az emigránsokat.

— **Egy 60 éves nagykereskedő keres házasság céljából szigorúan orth. özvegy gyermektelen asszonyt, esetleg férjezetlen nőt 45-55 évig.** Némi hozomány megkívántatik. Érdeklődni: Schwartz Dezső Senta Kralja Alexandra 12. Jugoszlavia.

— **Paraguay kormánya is antiszemita.** (New-York). A zsidó hitközségek panasszal éltek a paraguay-i kormánynál, mert a hatóságok számos hitközségi tagot kiutasítottak. Vannak közöttük olyanok is, akik harminc éve ott laknak és vezetői az ottani zsidó életnek. Ugy vélik, hogy egyenesen zsidóellenes éle van a kiutasításoknak, annál is inkább, mert, számos emberre ráfogták, hogy „kommünista” üzelmekben vesznek részt. Kétszáz család fél attól, hogy kiutasítják őket. Az Egyesült Államok kormánya állítólag rövidesen interveniálni fog a paraguay-i kiutasítás előtt állók érdekében.

x **BUCUREȘTIBEN** ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calea Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

— **A lengyel egyetemek rektorai disziplináris uton fognak eljárni a sztrájkoló zsidó diákok ellen.** (Varsó). A sztrájkot, amelyet október 14-én kezdeményeztek a gettopadok bevezetése ellen, a mai napig maradtalanul keresztülvizik. A varsói főiskolákon sztrájkposztokat állítottak fel. Több mint ezer diák és diáklány összegyűlt a Prága külvárosban levő diákokthozban. Az épület előtt sok nem-zsidó demokratikus érzelmű diák gyűlt össze, akik szimpatizálnak a „vértelen harc”-cal. A sztrájkolók egy napig éhségstrájkoltak is. A zsidó parlamenti klub tagjai bátorító sorokat intéztek a diákokhoz, amelyben felszólítják őket arra, hogy tovább küzdjenek a zsidó nép becsületéért. A varsói egyetem rektorai elhatározták, hogy a zsidó hallgatókat, akik nem akarnak ülni a gettopadokba, disziplináris uton fogják megfenyíteni.

— **Costa Ricában veszélyben van a zsidók települése.** (New-York). San Joséból jelentik az „Associated Press”-nek, hogy a „Refugees Economic Corporation” számos zsidónak, akik Németországból menekültek, földjüket, amit vásároltak, telekkönyvileg nem akarják átvezetni, mert nem felel meg a nemzeti szuverenitásuknak. A vitát végleg a costa-ricai legfelsőbb bíróság fogja eldönteni.

— **Clujon** ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

Gondoljon egészségére!

Lássa el magát

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal Üdit — Fehérit — Fertőtlenít!
DENTONAL fogpasztával

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

uj helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT“

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— A római hitközségi választások. (Róma). Október 17-én folytak le a római hitközségben a képviselőtestületi választások, amelyek elé nagy érdeklődéssel nézett az egész olasz zsidóság. Különösen erős harcra volt kilátás, amelyet azonban az utolsó pillanatban sikerült elkerülni, különösen prof. David Prato főrabbi közbenjárására. Egységes lista jött létre a cionisták és nem-cionisták között. A jelöltek felhívást adtak ki, amelyben hivatkoznak arra, hogy a római hitközségnek milyen dicsőséges multja van és az egységre mennyire szükség van. Az új vezetőségnek, a felhívás szerint következő az elve: „Hűség az atyák vallása iránt, a kulturális fejlődés elősegítése, a szükséglet szenvedők felségítése és megértés a szeretett császári fascista haza iránt”.

— Érdekes előadás a kazárokról. (Prága). A brüsszeli Henry Gregoire orientalista jelenleg a Karol egyetem Kondakow intézetének meghívására Prágába időzik, ahol a kazárok történetéről tart előadásokat. Ez a sajtóságos nép már régen foglalkoztatja a tudósokat, annál is inkább, mivel hiteles adatot találtak. A legtöbb tudós szerint is, a rendes időszámítás utáni második században egy tatár nép indult el hódító utra az Uralból Déloroszországba és a Volga mellett, meg a Kaspi-tengernél több mint egy évezredig uralkodtak. A bizanci udvar történetében is jelentős szerepet játszottak. A három monotheista vallás hirdetői és ellenzői csaptak össze a kazárok földjén, amelyről Jehuda Halevi egy filozofus művet is ír és abban megörökíti ezt a harcot. III. Abdurhamas cordovai fejedelem zsidó miniszterelnöke Chasdai ibn Saprut és a tizenkét kazár-zsidó király utolsója: József között levelezés folyt a spanyol-mór uralom végefélé, amelyet a XVII. században találtak meg. Gregoire professzor előadásaiban a valódi és hamis adatok közötti különbséget taglalta. A feltevések szerint a kazárok ivadékaik azok a karaiták, akik a keleti zsidóságban mind kevesebben vannak.

— Bevándorlási nehézségek Délamerikában. (Varsó). A lengyel kivándorlási hivatal értesítést kapott azokról, a bevándorlási tilalmakról, amelyeket az egyes délamerikai államok életbeléptettek. Mexikóban például mindazok, akik turistaként idegen utlevéllel tartózkodnak ott, kiutasítás előtt állanak, ha csak nem tudják igazolni, hogy állásban vannak. A braziliai „Santa Rosa” kolóniára egyáltalán megtiltották a bevándorlást.

— Az amerikai szakszervezetek újra megerősítik az anti-német bojkottot. (New-York). Az American Federation of Labournak 57-ik évi konferenciáján, amelyet Denverben tartottak meg, felszólították a munkásságot, hogy a továbbiakban is ujult erővel és határozottsággal harcoljanak a német áruk ellen és tartsanak ki a bojkott mellett.

Orth. kóser vendéglő és bodega

izletes házi koszi, pontos kiszolgálás és olcsó árak
BERGER TIMISOARA, Str. Preter 2

— Nahum Goldman Bécsben. (Wien). Október 12-én a bécsi zeneegyesület nagytermében hatalmas tömeg előtt beszédet tartott dr Nahum Goldman. Képviseltették magukat a gyűlésen a kancellári hivatal, számos követség, a hazafias front főtítkársága, a Bné Brit páholy. Az előadás előtt fogadta Goldman a bécsi sajtó képviselőit. Október 13-án már Prágában volt, ahol kihallgatáson jelent meg Benes köztársasági elnöknel. Egyidejűleg a cionista szervezet nevében kondoleált Masaryk elnök halála alkalmából s megköszönte a Jewish Agency nevében, amiért a kisantant támogatta a Palesztina-kérdést a hatos bizottságnál Genfben. Ezután elmondotta az elnöknek a palesztinai helyzet további alakulásáról véleményét. Krofta dr külügyminiszter is fogadta Goldman. A beszélgetésnél jelen volt dr Angelo Goldstein kamarai képviselő is.

— Szombatvédelmi törvény Tel-Avivban. (Tel-Aviv). A város vezetősége nemrégiben rendeletet dolgozott ki a szombati üzletzárásra vonatkozólag, amelyet plakátokon adtak a lakosság tudomására. A rendelkezések betartását a rendőrség még nem kezdte meg. A rendelkezés értelmében hétköznapokon az üzleteket este 7-től reggel 5-ig zárva kell tartani. Ünnepnapok előtt este tíz óráig tarthatók nyitva. Jaffa közelében levő városrészekben az üzletek mindenkor 9-ig tarthatnak nyitva. Szombaton valamennyi üzlet tartozik zárva tartani, a fagyaltszalonok és tejjüzletek is. Kávéházak és vendéglők ünnepnap előtti napokon és pénteken este tízig tarthatnak nyitva. Szombaton délután tíztől délután háromig. Jomkippurkor a vendéglők és kávéházak is zárva tartandók. Tisobeav előtti napon este hétkor kell zárjanak, de másnap reggel kinyithatnak. Aki ezeket a rendelkezéseket áthágja, azokat tíz fontig terjedő pénzbírsággal sújtják.

— Zsidó üzemek munkaszüneti napja Angliában. (London). A sunderlandi bíróság egy esettel kapcsolatban megállapította, hogy nem-zsidó munkások olyan üzemekben, ahol a zsidó ünnepet megtartják, nem tarthatnak igényt munkabér megtérítésre, ezekre a napokra. Azzal indokolják ezt, hogy egy zsidó tulajdonos ünnepnapját tiszteletben kell tartani a vállalkozás nem-zsidó alkalmazottainak is.

— Meghalt a palesztinai pionirok egyike. (Tel-Aviv). A napokban hunyt el itt 74 éves korában Mose Epstein, aki 1887-ben az első pionirok között vándorolt be az Erecbe.

— Krízis a hollandiai cionista mozgalomban. (Amsterdam). A „De joodische Wachter” című cionista lap, amely a hollandiai cionisták hivatalos lapja, közli, hogy az executive több tagja decemberben lemond tisztségéről, mivel a zürichi világkongresszus által elfogadott felosztási javaslat után nincs célja a további munkájuknak és ha az alapokra való gyűjtést továbbra is propagálják, az ő munkájuk „fölösleges”. A hollandiai executive poalé cionista tagjai viszont azt hangoztatják, hogy a zürichi rezolúció még nem jelenti azt, hogy a felosztás már végre is lesz hajtva és minden körülmények között meg kell várni a legközelebbi kongresszust, amelyen végleg eldöntik a Palesztina-kérdést. A nemrég megtartott ifjusági kongresszuson, amelyet a hollandiai ifjusági szervezetek tartottak, szintén a felosztás ellen voltak és ellene vannak egy törpe állam létesítésének. Különösen erősen kikelték a cionista vezetők ellen. Ezután határozati javaslatot fogadtak el, amelyben leszögezik álláspontjukat, mely szerint ellene vannak minden felosztási tervnek, mert ha megvalósul, oly kicsi lesz és olyan gyenge, hogy az nem elegendő a zsidóság számára sem gazdasági, sem politikai, sem stratégiai szempontból. Követelik, hogy a mandátumot továbbra is tartsák fenn az eddigi mértékben.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNA

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sooec hátamögött. Postavámmal szembe
Elsőrangú erdélyi konyha

— Black bíró és a zsidók. (New-York). Az Egyesült Államok legfelsőbb bírósághoz kinevezett Black bíró körül hetek nagy viták folynak főleg azért, mert szavazatokat vesznek, hogy a Ku-Klux-Klan tagja volt-e, így elfoglalt a négerekkel, katolikusokkal zsidókkal szemben. Black ellen a nyilvánosság előtt többször elhangzottak ezek a vádak, s valószínűleg ez elleni tiltakozásra éppen Alamba állam Birmingham városában egyik zsidó ügyvédjét, a 24 éves Jerry Coopert táviratilag hívta meg titkárnak.

— AZ UER NÉPEGYETEMÉNEK MEGNYITÁSA BUCUREȘTIBEN. (București). Már évek óta folytatja tevékenységét a Bucureștiben az UER, hogy szabad lyceumnak előadásai révén a zsidó tömegek szellemi színét fejlessze. Ez év október 11-én kezdődtek meg az előadások, amelyeken többek között a francia és angol nyelvekre haladó kezdő kurzusokat rendeznek, megfelelő tananyagot adva román, német és francia gyorsnémet, angol levelezést, kereskedelmi szótárt, banktechnikát, rádiókurzust, reklámszövegeket és praktikus jogot. De lesznek filozófiai és szociális kérdésekről tartott előadások, amelyek kívül a román zsidóság történetét is tanítják, fogják, a jiddis és héber irodalmat, gazdasági és kulturális, valamint ifjusági kérdésekről vitaesteket rendeznek. — Az ardeali zsidókban is hasonló rendszerű előadások kellene tartani megfelelő előadókval és makörrel.

— EGY BUCOVINAI FALUBÓL KIRERGETTEK A ZSIDÓ KERESKEDELMEK (Cernăuți). Bilca községben Jankele Leshatocot a lakásán megtámadták és követelték addig dobálták házáat és üzletét, amíg felszólították gyermekeivel és feleségével együtt és elmenekült a faluból. A bucovinai napilapok részletes tudósítást írnak az esetről és ezt a címet adják cikkeiknek: „Nyugati esetek Bilcában”. A hatóságok a helyreállítására közbeléptek. — Strajna Bucovina községben még a múlt évben eltűnt 30 zsidó család, a faluban csupán néhány szegény család maradt, akiket most a szőkeboldali elemek felszólítottak arra, hogy távozzanak el a községből. — Radauiban Afold Marin-uccai német gimnázium növendékei molesztálták többbizben a zsidó járólokat, többek között Katz Pinkasz nevű zsidó sebb zsidó embert véresre vertek.

— FUCHS ILA angol nyelvtanárno tanítást megkezdte str. Rimanóczy 12.

PRIM
a
fém-tisztító
királya

Felix M. Warburg halála

csen az ötmillió amerikai zsidóságnak olyan... de a többmillió lengyel zsidóságnak sem, mondaná el a „boruch dajon emet”-et, amely haláleset hallatára kell elmondani minden... Aki pedig már olyan messzire esett a lényegétől, hogy ezt nem tudja, az a saját nyelvén kell elmondja: *legyen emléke áldott.*

... legyen emléke áldott annak a Félix M. Warburgnak, aki hirtelen elhunyt New-Yorkban 67 évében és világraszóló típusa volt annak a hirtelen áldástó zsidó filantrópnek, akiből minden napról-napra kevesebb lesz. A lengyel zsidókban siratják, mert tengernyi könnyet száritott

FELIX M. WARBURG

amilyen Félix M. Warburg volt. Nagyszerű szervezőképessége nem csupán a bankházának nagyszerű kiépítésében mutatkozott meg, hanem a zsidó intézményeknél, amelyeknek élén állott. Kezdve a Joint-tól, végig azokon a jótékonyági és kulturális intézményeken, amelyek boldogok voltak, hogy egy ilyen férfit mondhattak magukénak.

WARBURG A FIFTY-FIFTY LEGERŐSEBB REPRESENTÁNSA

Németországból származott Warburg, abból a légkörből, ahol legerősebb volt a múlt század második felében az asszimiláció, onnan került az újvilág szabad és demokratikus légkörébe. De itt gyorsan „asszimilálódott” és idejében megérezte, hogy az új idők új tetteket követelnek. Julius Rosenwald, a nagy amerikai másik zsidó filantróp nem tudta teljesen átérezni az új idők követelte új feladatokat és nagy vagonát nem-zsidó célokra adta. De Félix Warburg nagy fiantropikus tevékenységen kívül, még a palesztinai építés munkájából is kivette részét. Egyszerűen élesen harcolt a cionista politika ellen, de azért támogatta a palesztinai kolonizációt. Igaz viszont, hogy más zsidó kolonizációs terveket is támogatott és nagyrésze van abban is, hogy annak idején az amerikai zsidóság ötmillió dollárt adott az Agro Joint oroszországi telepítő akciónak is.

A cionista vezérek természetesen tudatában voltak annak, hogy Warburg megnyerése a palesztinai építő munkának nagy nyereséget jelentene az építő munkának. Ezért Weizman, mint a világszervezet elnöke évekig tárgyalt vele és Louis Marshall-al, hogy megnyerjék őket a cionista eszmének. Ezeknek a tárgyalásoknak eredménye volt a Jewish Agency kiegészítése fifty-fifty alapon, a nem cionistákkal. Tulajdonképpen ennek a két nagy embernek kedvéért csinálták meg a Jewish Agency ötven-ötven percentes arányát. Warburg volt talán az egyedüli ebben a „nem-cionista” táborban, aki minden tekintetben komolyan vette, vállalta feladatát. Több mint egy millió dollárt adott nyolc év alatt palesztinai célra saját pénztárából és nagy szolgálatot tett a mozgalom propagálása érdekében az egész világon. A Jewish Agency egyik legsúlyosabb és legaktívabb tagja volt. Amikor 1903-ban súlyos válságban volt a cionizmus és Weizman lemondott, akkor Warburg és Melchett lord is lemondottak tüntetésképpen, hogy igazolják azt, hogy helyeslik Weizman lépését.

WARBURG ÉS A ZÜRICHI AUGUSZTUSI NAGY NAPOK

Jellemzésül annak, hogy mennyire szíven viselte a zsidóság sorsát, megemlítjük, hogy idős koradacára, ez a dúsgazdag, az élet minden szépségét elérő férfiú pihenés helyett még most néhány héttel ezelőtt Európában volt, s a zürichi augusztusi napokban tevékenyen részt vett a nagy munkában. Az utóbbi években többször ellentétbe került a cionista vezérekkel. De kemény egyéniség volt és nem hagyta magát befolyásolni, csak ha meggyőzték valaminek helyességéről. Zürichben ő is a „nem”-et mondók táborába tartozott, de lassankint elsimultak az ellentétek és végül helyreállott az Agencyben is a béke és egység. Weizman és Warburg, két nagy férfiú a jelenkori zsidóságnak, megértették egymást utolsó találkozásukkor. Warburg különben az Agency adminisztratív kemité elnöke is volt.

Milyen furcsa játéka a sorsnak, hogy Louis Marshal, az 1929. évi nagy zürichi események után, amikor a Jewish Agency megalakult és zsvargások voltak Palesztinában: hirtelen elhunyt. Most pedig amikor úgy forr és izzik minden, miután elmúltak a zürichi napok és újra fegyver dörög a megszentelt földön, amelyért a maga módján a világ legkiválóbb filantrópja és legnagyobb szívé emberé is lelkesedett: hirtelen kialudt az ő élete gyertyája is.

1925-ben volt először Palesztinában, de azután is többször meglátogatta az épülő országot. Alapítója volt a Palestine Economic Corporation-nak, de a jeruzsálemi egyetemet is bőkezűen támogatta és egyszer erre a célra is adományozott ötszáz ezer dollárt.

Félix M. Warburg halála valóban nagy ürt hagy maga után. A XX. század egyik legnagyobb-szívé és legnagyobbstilü férfiú volt, akit a sors megáldott bőségesen anyagiakkal, de ezzel 5 meg-tette népével szembeni kötelességét. De nem csak adott, hanem szervezett is és milliók áldják haló poraiban is nevét, emléket, aki megsegítette a Joint utján a zsidóság százazreit és amikor kellett, a Jewish Agency révén a palesztinai ujjáépítésnek is hőroza lett.

A lenyelt béka...

Ha nem volna olyan tragikus sokezernyű zsidó existencia számára, akkor nevetni kellene azon, amit komoly szaklapok közölnek és tárgyalnak, csodálkozással és megdöbbenéssel. Azt írják ezek az újságok, hogy mióta Pop Valér levelét megkapták az ardeali iparvállalatok, azóta rendkívül nagy kereslet van román etnikai származású mérnökökben. Üzemvezetőkben és szakemberekben. Az ardeali iparvállalatok először logikusan keresni kezdtek munkanélküli román tisztviselőket, mérnököket, szakembereket. De akármerre érdeklődtek, azt a választ kapták: munkanélküli e szakmában nincsen. Értjük ezt emberek? Akkor, amikor a nyugati országokban milliószámra vannak, akkor nálunk egyetlen egy sincs. Képzhetjük, hogy mennyire irigyelhetnek bennünket, ezt a huszmillió lakossal rendelkező országot, olyan országokban, ahol minden egyes munkanélküli elhelyezkedése külön probléma.

De mit gondoltak vajjon a Pop Valér levél elolvasása után külföldön? Legalább is azt, hogy itt tejjel-mézzel folyó Kanaán van a kisebbségek elhelyezkedése szempontjából, viszont a többségeket erőszakkal kell elhelyezni. De az ardeali iparvállalatok nem értek rá kutatgatni, hogy ki mit mond, hanem saját érdekükben elmentek az ókirályságba és ott elcsalták az ottani vállalatoktól a többségi tisztviselőket, szakmunkásokat és mérnököket. Egy szép napon azt vették észre az ókirályságbeli vállalatok, hogy szakemberek nélkül állanak. Mit tettek? Elküldötték megbízottaikat Ardealba és mert kisebbségi munkanélkülit könnyebb mégis látni a láthatáron, levítették őket, hogy a hiányzókat pótolják.

Hozhatnánk ezután sok példát, hogy mi is ez? Talán a régi francia négyesnek egy figurája, ahol a rendező elmondja, itt az urak, ott az urak. Majd újra helycsere. Értelmetlen táncjáték, ami kiment a divatból. De nem úgy az itteni vállalatoknál. A nagy táncrendező megírta táncrendjét és elindultak „itt az urak, — ott az urak” és csak abban különbözik a hasonlattól — hogy itt még nincs vége a táncnak...

Nincs vége a táncnak és ez nem szórakozás, hanem életbevágó események sorozata, amely felforgatja a nyugodt fejlődés vonalát és a napi politika utvesztőjébe kényszeríti a közgazdasági életet, amelynek pedig legnagyobb ereje és prosperitásának legszentebb záloga: a biztonság. Viszont, a „miért nyeltük le a békát” címen elkönyvelt tanulságos mese lehet jó és szellemes, de egy ország életében mégis kellemetlen.

A véget nem ért táncot és a lenyelt béka paraboláját elengedte volna az ország, amely a jobb és biztosabb jövőért küzd. S ebben a küzdelemben válllvetve együtt halad minden komoly román, zsidó, magyar és német.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet

siratják a brooklyni százazrek, akiknek mó-dott arra, hogy régi hazájuk utáni nosztalgia-ló abban élhették ki, hogy ottmaradt senyedő éreiket szisztematikusan támogathatták.

Warburg Félix halálával három irányban oko-rt, amelyet nehéz lesz pótolni, mert nagyvo-ságával mindenütt a legelső elsője volt. Be-ek, az nek előbb Warburgról, mint a gazdasági élet tan-egasló alakjáról:

MINT BANKAR

1871-ben született Hamburgban és 1894-ben em-ki Amerikába, ahol 1900-ban naturalizáltatta-át. Jakob H. Schiff leányát, Fridát vette fele-és ezzel 1896-ban beltagja lett a Kuhn Loeb & bankháznak. Kiváló pénzügyi szaktekintély és amerikai bankéletnek egyik legkimagaslóbb isége lett. A bankház tevékeny részt vett az esült államok közgazdasági életében és War-zenialitása tette lehetővé, hogy ez a magán-sház a legelsőek közé küzdötte fel magát és szerepet játszott abban a prosperytiben, amely X. században a világ egyik legnagyobb gazda-batalmává erősítette meg a csillagos lobogó 48-mát, az United States of Amerika-t. Ez a pá-tekintély és pénzügyi megalapozottság lehe-volna egy szüklátóköri nagykapalista egye-kielési formája, de a zsidóság szerencsésjére, Warburg az „érző” zsidók közé tartozott, amely te-mységével beirta magát az ujjabbkori zsidó tör-tembe.

WARBURG MINT FILANTRÓP

Egyike a legnagyobbstilü filantrópoknak. El-volt a „Federation of Jewish Charities”-nek, ek a nagy karitatív intézménynek, de sokkal-ot tett ennél akkor, amikor a világháború ide-„Joint”-ot megalapította, amelynek elnöke- Ha csak egy számot ragadunk ki a Joint csak-huszesztendő tevékenységéből, akkor lát-uk, mit jelentett Warburg működése és mun-ka. Százmillió dollárt, a mi pénzünkben csak-huszzal millió dollár lett adott a Joint az európai-óság felségítésére. És az ő praktikus „bankári”-pronaluságára jellemző, hogy ezt nem „cedoko”-jában juttatta el, hanem bankok és szövötteke-utján, amelyek lehetővé tették, hogy sok száz-nyi tönkrement lengyel, román, német, lettorszá-és általában közép- és keleteurópai zsidó újra-teszedhette vagyunkája és munkaerejének ron-ka, hogy ezzel megmentse magát és családját az-szüklátástól. A Joint tett legtöbbet az európai zsi-egért és ezek a millárdok azért kerültek ki az-etikai zsidók zsebeiből, mert egy olyan megbiz-nyagyszerű, intakt férfiú állott az élen, mint

Választott az orth. Központi Iroda választmányi ülése

Október 26-án, hétfőn délután kezdődött Cluj-orth. Központi Iroda választmányi ülése, amelyet Wézel Albert főrabbi, irodai elnök nyitott. Nagy érdeklődés mutatkozott a gyűlés iránt, az ardeali rabbikar részéről. Jelen voltak a sighet, satumarei, viseuli, sibiui, targu-reghini, uioarai, bistriai, hidai, becleani, ruscovai, huedini, monostori és ardudi főbírák. Világi delegátusok: Jozsovits Lipót Sighet, Teitelbaum Jakob Arad, Ordentlich Ferenc Dej, Mann Ferenc és Schönbrunn Adolf Timișoara, Mann Miklós Oradea, Mandel Mór Targu-mureș, Sámuel Satumare, Grósz Mór Sighet, Gyula, Léwy Mór rabbi, Rosenzweig Emánuel Cluj, Waldmann Mór Crasna, Steinbach Juda, Schönberger Dávid Dej, stb.

Wézel Albert főrabbi elnök megnyitja az ülést, megkéri és akar látni és nem széthuzást az ügyön megválasztandó vezetőségében, amely van az ortodoxiának igen nagyfontosságú problémáját megoldani. Reméli, hogy a választmányi üléssel az Iroda eminens és fontos feladatára, valamint súlyos anyagi válságára. Járul hozzá a választmány a zárszámadás kivizsgálásáért bizottságot küld ki, Freund Izrael reghini elnöklete alatt, Jozsovits Lipót s Ordentlich Ferenc bizottsági tagok részvételével. Az ardeali Iroda anyagi válsággal küzd az elnök szerint, semmiféle kormánytámogatást nem élvez, holott budapesti, pozsonyi, ungvári és suboticei irodáival zavartalanul tudnak működni, mivel minden anyagi támogatásban részesíti. Jozsovits Lipót javasolja, hogy a megválasztott központi vezetőség állítson egy büdzsét össze, amely jessze a nagyválasztmány elé.

Teitelbaum Jakob követeli mindenekelőtt az állás betöltését megfelelő világi delegátussal, hogy anyagiak felhozására egy világi bizottság küld ki, mert ezek tudnának megfelelő anyagi támogatást teremteni az Irodának. Egységet kell teremteni az anyagiak felhozása érdekében is.

Freund Izrael reghini és Spitz Mayer bistriai főbírák hozzászólása után Friedmann Ferenc timișoari hitk. elnök a választmányi tagok számának növelését javasolja, hogy ezeken keresztül a megválasztott kontaktus fenntartassék a hitközségekkel és tagjaival. Sajnálattal látja, hogy a nagy hitközségek alig egy-két delegátussal képviseltetik magukat, ami azt jelenti, hogy a nagy hitközségek elhagyják magukat az Iroda életétől. A létszám növelést kooptálással látja keresztülvihetőnek.

Teitelbaum Joel satumarei főrabbi kijelenti, hogy az Iroda nem egy gazdasági intézmény, hanem vallási. Nem lehet a jelenlegi viszonyok közt mindenkit kielégíteni. Az Iroda csak azokat a tagokat fogadja, akik érdekében dolgoznak. Elejétől kezdve volt, hogy az alelnöki állást betöltésük, az Iroda módjára. Nem ellenzi a választmány számának növelését, de a hibát főleg az egyéni ellenkezés okozza, mivel sokaknak fájdalmas, hogy helyettük mások ülnek.

Rosenzweig Emánuel Cluj az alapszabályok ról szóló keresztülvitele mellett foglalt állást.

Teitelbaum Mendel viseuli főrabbi az összes hitközség elnökeinek bevonásával akarja a választmányt kiegészíteni. Teitelbaum Joel főrabbi ezt elutasítja, mert ez árthat a vallásos irányzatnak. Ordentlich Ferenc szerint függetleníteni kell a bevételét a hitközségektől, de a főabbiktól is. Végül bizottságot küldtek ki, amely az anyagiak felhozására vonatkozólag lesz hivatalos javaslatot tenni a választmány előtt.

Az Iroda legközelebbi számában folytatjuk az érdeklődő beszámolókat.

— AZ ORADEAI ZSIDÓPÁRTI reorganizációs gyűlésén megjelentek dr. Fischer Tivadar, a zsidópárt országos elnöke és dr. Marton Ernő, az Ujkelet főszerkesztője is.

A gyűlésen elnököl dr. Weisz Endre a vendégek üdvözlése után kifejtette a zsidó népi egység nagy gondolatát, rámutatott a tömörülésben rejlő erőre.

Ezután dr. Fischer Tivadar országos elnök mélyen szántó előadást tartott a zsidópárt országos feladatairól, rámutatott egy erőteljes parlamenti képviselői szükségességre, kimutatta, hogy nincsen a zsidó életnek egyetlen olyan megnyilvánulása sem, amelyben ez a parlamenti képviselő ne hallatná szavát, akár a szombati munkaszünet kérdéséről, akár a zsidó katonák vagy tanulók szombati iráskényszeréről, akár zsidó egyének állampolgársági, munkavállalási, vagy a zsidó munkaadók megélhetési lehetőségeiről legyen szó, vagy bármi egyébről, a zsidó parlamenti képviselő helyén van és szót emel olyan speciális zsidó érdekek védelmére, amelyeket semmiféle más politikai párt magáévá tenni és megvédeni nem tud. Örömmel üdvözölte az elnök a reorganizációs mozgalmat és reméli, hogy a mozgalom útjából elhárul minden akadály, hogy azt zavartalan munka váltsa fel.

Dr. Marton Ernő kifejtette, hogy a zsidó párt a demokratikus népkisebbségi pártokkal karöltve dolgozik a zsidó népkisebbség érdekeiért és amikor ezt teszi, nem hogy nem kerül ellentétbe az országban lakó többi népkisebbség érdekeivel, hanem éppen ellenkezőleg azokkal együttesen szolgálja az egyetemes kisebbségi érdekeket és jogvédelmet.

Utána Juszt Móse, a Mizrahi ifjusági szervezet országos elnöke fejtette ki, hogy évek óta távol tartja magát a zsidópárttól, mivel azt látta, hogy ott csak személyi marakodás folyik egyes választások előtt, vagy pedig a választások közötti időben teljes tévlenség van jelen. Most azonban reméli, hogy a legjobb zsidó erők fognak össze pozitív munkára.

Kesztenbaum Miksa kihangsúlyozta, hogy bár a mozgalom a gazdasági és szociális önvédelem jegyében akarja a pártot reorganizálni, azonban vezetői sohase feledkezzenek meg, hogy reorganizációs mozgalmukban szem előtt tartásuk a zsidóságnak nagy tradícióit és a szentírásban lefektetett vallás-erkölcsi alapelveit. A gyűlést dr. Weisz Endre zárószavai rekesztették be.

— JÖN SIDY THAL! Ahogy szeretett jóbarátot, kedves rokont üdvözlök, úgy üdvözlöljük Sidy Thalt és társulatát, amikor ardeali turnéjukat megkezdik. Régi drága ismerősök, akik lelkesen, odaadással szolgálják a jiddis kultura ügyét. Sidy Thaltól elmondhatjuk, amit sokszor elkoportott frázisként használnak, hogy a „közönség kedvence”. Mindég ünnepe az, amikor tapsvihar közepette megjelenik a világot jelentő deszkákon és temperamentumával, vidám énekével és táncaival éppen úgy, mint szomorujátékával megbizsergeti az ezernyi bajokkal küzdő ardeali zsidó közönséget. Méltó partnere: Adolf Teffner, aki a férfi főszereplője és irányítója a társulatnak. November 15-én és 16-án Oradeán lesznek ezek a kedves cernáuti művészbemutatók és szívesen harangozzuk be jöveteleiket, mert tudjuk, hogy sok vidámságot és örömet fognak hozni azoknak, akik szeretik sajátos, fanyar-édes művészetüket.

— Itt az alkalom, hogy jó minőségű és divatos szöveteket nagy választékban olcsón vehessünk Deutsch Posztóáruház olcsó árusításán.

— Az oradeai Mizrahi imaházban (Piața Mihai Viteazul 11-a, Ullmann-palota, fél-emelt) a legközelebbi szombattól a reggeli imák fél 9 órakor kezdődnek. Tagokon kívül vendégeket is szívesen lát a szervezet gondnoksága.

**Minőségben
árakban
izlésben**

szövet

**különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás!**

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kisfaludy)

**Aki KIRSCH-nél sorsjegyet vesz,
rövidesen milliomos lesz.**

Ne szalassza el a szerencsését. Válassza ki nyerő sorsjegyet szerencsés számaim közül **még ma**. Fizetni ráér november 14-ig. — Legutóbbi huzáson a

6.000.000-OS

főnyereményt és számos kisebb nyereményt fizettünk ki szerencsés vevőinknek.

Siessen a szerencse sorsjegyet megvenni!

KIRSCH HENRIK (DACIA)

sorsjegyarudában, Sas-passage — Bejárat: Piața Unirii

Uj butorüzlet Oradean, Str. Cosbuc.
Palace Hotel mellett

Butorvétel előtt tekintse meg

az **„Aria” cég** (Str. Cosbuc)
butorkiállítását

**Olcsó árak, modern formák,
elsőrendű kivitel.**

Hétéről- hétre

Bucuresti. — A fővárosban a hét folyamán három megrendítő zsidó tragédia történt. Herschkovits József 62 éves szobafestő nagy nyomora miatt felakasztotta magát. — Egy Abramovici Mihail nevű kereskedő a Luvru szállóban megmérgezte magát idegbaja miatt. — Egy Marcu Braunstein nevű bizományos összeveszett vadházastársával, Marta Burceaval és leszurta. Az asszonyt súlyos állapotban szállították kórházba.

Páris. — A zsidó orvosok világkongresszusának előkészítő bizottsága elhatározta, hogy a második zsidó orvoskongresszust 1938 végére Párisba hívják össze. A kongresszusi irodát rövidesen Párisban fel is állítják. — Egy filmársaság új film forgatását kezdte meg, amelynek címe: „Kol nidre” lesz, amelyben Josef Schmidnek, az ismert cernáui énekesnek is jelentős szerepe van. Dr Robert Wiene állítja elő, aki a „Dr Caligari” filmet is rendezte. A filmben nagy palesztinai tömegjelenetek is lesznek és számos hangulatos palesztinai felvétel. — A „Petit Parisien” berlini tudósítója szerint Németországban újabb antiszemita hullám kezdődik. Az NSDAP helyi szervezetei utasítást kaptak, hogy helyi viszonylatban minél nagyobb elánal szorítsák meg a zsidókat. A fajvédelmi hivatalban egy zsidó-gyűj referenst neveztek ki a zsidókérdés „végsőleges likvidálása” érdekében, aminek céljait már ismeri a világ. Különösen gazdasági téren akarják most a döntőcsapást mérni a zsidókra és ahol valamennyire még boldogultak, a detailkereskedelemben is olyan intézkedéseket akarnak megtenni, ami végleg tönkreteszti őket egzisztenciájukban.

Wien. — Franz Werfel „In einen Nacht” című darabjának rendezése után Max Reinhard Párisba utazott. Ott előkészíti az új filmet, amelyet Hollywoodban fognak forgatni. A címe: „A játékos”. Rövid párisi tartózkodás után New-Yorkba utazott Reinhard.

Brünn. — Az egyesült német színházak rendezésében Masaryk elnök emlékére nagy gyászünnepség volt, amelyen Felix Langer „T. G. M.” címen nagy szavalókörust is rendezett.

Antwerpen. — Haarlemben november 9-én nagy zeneest keretében előadják Wolfgang Fraenkel kantátáját, amelyen a szolista Lindber Paula asszony lesz.

Varsó. — Minsk Mazovieskben meghalt Les Farbman asszony 106 éves korában, aki a varsói vajdaság legidősebb asszonya volt. Az asszony élete végéig a legjobb egészségnek örvendett. — A legutóbbi népszámlálás alkalmával Lengyelországban élő 5.114.000 zsidó lakosság közül 2.752.573-an, tehát 88%-a a jiddist jelölte meg anyanyelvének. — A varsói szociáldemokrata „Robotnic” c. napilap legutóbbi számában élesen állást foglal az antiszemita kilengések ellen. Ha a kormány nem vet véget erőves kézzel a zavargásoknak — írja a lap — úgy menthetetlenül a polgárháború karjaiba kergeti az országot. — A varsói egyetem liberális és szocialista diákjai határozatot hoztak, hogy „degradált zsidó kollégákkal való szolidaritásuk” arra indítja őket, hogy ők is a gettópadokban hallgassák végig az előadásokat. — Dambiében, Varsó mellett a zsidó Mordecháj Halpern házat megtámadó huligánok ellen a szomszédság parasztjai vonultak ki, akik úgy helybenhagyták a támadókat, hogy hatot közülük kórházba kellett szállítani.

Liverpool. — Liverpoolban nagy ünnepek voltak az új zsinagóga felavatása alkalmával az elcseszt zsidó hősök emlékére.

London. — Doncaster város zsidó polgármesterét, Samuel Morrist, 35 évi közéleti munkásságának elismeréséül a város diszpolgárává választották.

Antwerpen. — A nemzetközi gyémántszindikátus elnöke Sir Ernest Oppenheimer, aki a délafrikai Kimberley város polgármestere, a gyémántkereskedők és csiszolók első nemzetközi kongresszusán vett részt és ez alkalommal a belga kormány kitüntette azzal a kitüntetéssel, amelyet ötvenként annak adnak, aki a legtöbb munkaalalmat nyújtotta belga munkásoknak.

Lublin. — A lublini vajdaságban a hatóságok olyan rendelkezést adtak ki, hogy az ipartestületeknek a zsidó iparosok nem lehetnek tagjai. Külön szervezeteket ugyan alakíthatnak, miután azonban csakis elismert ipartestületi tagok vezethetnek üzemeiket, a rendelkezés valójában azt jelenti, hogy a lublini kormányzóság területén a zsidó iparosok ezentúl nem üzhetik foglalkozásukat, ami világos értelemmel nagy megdöbbenést keltett.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

Előfizetőink és olvasóink

figyelmébe!

Lapunk szerkesztősége és kiadóhivatala november hó 1-étől helyiséget változtat. Uj címünk: **STR. MIRON POMPILIU 8. Minden-nemü leveleket, átutalásokat és küldeményeket fenti uj címünkre kérünk irányítani.**

— **HAMIS HIREK AZ ALBAIULIAI ZSINAGÓGA LEROMBOLÁSA KÖRÜL.** Az alba-iuliai emlékünnepe után a bucaresti jobboldali sajtóban olyan hírek láttak napvilágot, hogy Alba-Iulia egyetlen nagy zsinagógáját, amely az ünnepek közelében volt, a hatóságok miniszteri rendeletre lerombolták és így a város zsidósága imaház nélkül maradt. A jelentés érthető megdöbbenést keltett országszerte, sőt a külföldi sajtó is átvette a bucaresti lapok nyomán az alba-iuliai zsinagóga lerombolásának híreit. A való tényállás érdekében szükségesnek tartjuk a tendenciózus híreszteléseket megcáfolni és az igazságnak megfelelően a következőket leszögezni: *Nem igaz az, mintha miniszteri rendelet folytán Alba-Iulia egyetlen zsinagógáját a hatóságok az ünnepek előtt lerombolták volna. Az történt csupán, hogy az ünnepek körzetében több régi és rozoga házat törvényes formák között kisajátítottak és azokat lerombolták, hogy alkalmasabbá tegyék a térséget az ünnepélyes királyi fogadtatás megtartására. Ezek között az ingatlanok között volt egy kisebb zsidó ház is, amelyben olykor imára gyűltek össze szegényebb hívek. Ezt a házat is kisajátították és a többivel együtt lebontották. Alba-Iulia nagy zsinagógája ellen azonban nem történt semmi intézkedés és teljesen sértetlenül maradt. Ime, egyik példája ez a jobboldali misztifikáció is annak, hogy hogyan hoznak az ország tekintélyére és jóhírnevére ártalmas híreket épen a nacionalista körök saját sajtójukban forgalomba.*

— Az ardeali orth. Központi Iroda választmánya megválasztotta 15 rabbi és világi tagokból álló központi vezetőségét és mindaddig, míg a kettős alelnökségre vonatkozó alapszabálymódosítás megtörténik, az alelnöki teendőket Ullmann István oradeai hitközségi elnököt és Freund József satmari hitközségi alelnököt bízta meg. Az Irodának ezzel és a többi ügyekre vonatkozó érdekes lefolyására még visszatérünk.

— **HALÁLOZÁS.** A napokban hunyt Sigheten 79 éves korában özv. Weinstein Jakabné. A patriarchális kort elért matrona a bibliai értelemben vett jóságos s vallásos zsidó asszony volt. Debrecenből került férjével Sighetre, aki éveken át vezetőszerpet játszott a debreceni ortodox hitközség életében és elnöke volt iskolaszékének. Példás hitvese volt a néhány évvel ezelőtt elhunyt férjének és példás anyja gyermekeinek. Temetése nagy részvét mellett zajlott le és azon dr Danzig Samu főrabbi bucsuztatta. Halálát gyászolják Heves Sándor mérnök (Oradea), Weinstein Ferenc, az OFA igazgatója (Várvíz), gyermekei, Fried Jenő igazgató (Oradea), dr Fried Ábrahám, a Zs. N. Sz. maramuresi csoportjának elnöke és Müller Sándor vejei.

— **A SZÁMÜZÖTT ARAB VEZÉREK KÉRÉSE.** Arab forrásból származó értesülések szerint számos külföldi arab notabilitás emlékiratot intézett az angol hatóságokhoz és a palesztinai kormányhoz, amelyben abban az irányban interveniálnak, hogy engedjék meg a száműzött arab vezéreknek Palesztinába való visszatérését, miután azok kihallgatáson akarnak megjelenni a közel jövőben Palesztinába érkező angol vizsgálóbizottság előtt.

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS A HARMADIK BIRODALOMBAN

Két német bíró találkozik az uccán és így nak egymáshoz:

— Ma nagyon súlyos esetem volt. Egy osztagost el kellett itéljek egy évre, mert 12.000 kát lopott...

Szól a másik bíró:

— Nekem még nehezebb esetem volt. Egy állott előttem vádoltként és fel kellett menteni mert ártatlan volt.

A FRANCIA SZABADSÁG

Két zsidó találkozik Párisban. Az egyik

— Mi újság van?

— Hat kiutasítási végzést kaptam eddig nagyon lehangol.

— No és végeredményben mit szándékszel tenni?

— Azon gondolkodom, hogy idehozom a gem és gyermekeimet...

HOGYAN LEHETNE MEGOLDANI AZ OSZTAKÉRDÉST?

Most, hogy Hitler folyton be akarja kezdeni Ausztriát, egy lengyel hitsorsos így morfondíroz magában:

— Ha én Ausztria helyébe volnék — mindent íratnék a feleségem nevére.

MÉG CSAK AZ HIÁNYZIK

Egy snorrer az utcasarkon koldul és retsen köhög. Egy öreg ur megy el előtte és így hozzá:

— Barátom, én orvos vagyok. Megadom neked a címet, jöjjön fel hozzám, majd én gyitom a köhögésből.

A koldus ijedten tiltakozik:

— Még csak az hiányzik. Hiszen a köhögés élek.

A RELATIVITÁS ELMÉLETE A GYAKORLATBAN

Két hitsorsos utazik a vonaton. Megszól egyik:

— Nem észleli, hogy túl lassan megy a vonat?

— Nem, nem, inkább túl gyorsan halad, tudja okát annak, hogy miért látjuk mi képen? Magának azért lassu, mert szabadságra megy, én pedig azért találok gyorsnak, mert badságról jövök.

BETEG A KÓRHÁZBAN

A főorvos az asszisztenshez: Nos, hogy magát a beteg?

Asszisztens: Ugy gondolom jobban van, látni akarja feleségét.

Főorvos: Nem, ha feleségét akarja látni, még magas láza van...

BESZÉLGETÉS SZOVJETBEN

— Mit szól tovaris a mi orosz állapotainkhoz?

— Nincs mit szólnom. Az egyedüli amit gondtan mondhatok, épen az, hogy nincs mit danunk...

AMI A KIRALYI BIZOTTSÁGTÓL HELYES

Egy zsidó így morfondíroz magában: Na, helyes, hogy nem adják nekünk a síralom falát nek ez nekünk, amikor annyi hely van a földön ahol most sírhatunk...

A NÉMETEK CSONTOT GYÜJTENEK.

Egy felhívás részlete Németországban: denki köteles az eldobott csontokat összegyűjteni. Aki ezt nem teszi, — az vigyázzon a csontjainak!

EGY TELAVIVI SOFFÖR ELMÉLKEDÉSE

A rendőr megszólít egy gyorsan hajtó sofőrt: — Ön száz kilométeres gyorsasággal óránkint, ezért büntetést kap...

Sofför: Honnan veszi azt, hogy 100 km. sebességgel haladok óránkint, amikor összesen perce megyek az autóval?

MIÉRT NEM KELL AZ AGUDÁNAK A „NEGEV”?

Megkérdezték egy agudistát, hogy miért kell nekik a „negev”?

— Mert a szentírásban az áll, hogy „negev b'jisroel”. (Negev — Palesztina déli része, negef „f”-el, pestist jelent, ami ne legyen Izraelben.)